

VSB-Forumdiscussie:

Toezicht en bewustzijn bepalend voor veiligheid

Tekst: Martin Franke

Wie de ontwikkelingen volgt, zal al snel beseffen dat het vallen van hoogte veelvuldig in het nieuws is. In de meeste gevallen gaat het daarbij om ongevallen in de gebruikersfase. Bescherming hiertegen is het thema van tal van campagnes. Maar met campagnes alleen ben je er niet. Betrokkenheid van werkgevers, werknemers en de overheid is nodig om tot verbetering te komen. Hoe die verbetering kan worden bereikt, kwam aan de orde tijdens de VSB forumdiscussie over bescherming tegen vallen van hoogte. Daarbij passeerde een groot aantal ontwikkelingen de revue en werden tips gegeven voor een hoger veiligheidsniveau.

Uit tal van onderzoeken blijkt dat het vallen van hoogte nog steeds één van de hoofdzaken is van ongevallen in de bouw. Volgens

onderzoek van de Arbeidsinspectie steekt de bouw qua ongevallen met kop en schouders boven de andere sectoren uit. Ongevallen ook

Peter van den Berg van BIS Industrial Services: 'Sinds het begin van dit jaar zijn onze mensen tijdens het werk dubbel aangelijnd. Op het moment namelijk dat de haak los wordt gemaakt om vervolgens ergens anders aan te haken, is de steigerbouwer even niet aangehaakt en loopt hij dus het risico te vallen.'

men 3,6 keer vaker voor dan gemiddeld. Alhoewel bij het bouwen van stalen steigers en aluminium rolsteigers de hoogste veiligheidsnormen in acht worden genomen, vinden ongelukken meestal plaats door ondeskundig gebruik van de steigers. De branche doet wel veel aan voorlichting, maar in de praktijk gebeuren nog te veel ongevallen, aldus Arbeidsinspectie. Is de bouw daadwerkelijk zo onveilig? Gijs Buijs van Travhydro Nederland: 'De cijfers maken inderdaad duidelijk dat er iets aan de hand is in de bouw. Het bouwproces is echter zodanig georganiseerd dat problemen onvermijdelijk zijn. Er wordt heel veel tijd gestoken in de voorbereidingen op het bouwproces, inclusief vergunningen, procedures, e.d. Toch moet een complex bouwwerk meestal in no-time worden gerealiseerd. De bouwtijd is vaak té kort, er moet te veel worden geïmproviseerd in plaats van georganiseerd en dat gaat onder meer ten koste van de veiligheid. In de industrie is dat anders; daar is de organisatiegraag vele malen hoger.' Sepp Vedral van Skyworks: 'De bouw combineert bovendien een groot aantal verschillende werkzaamheden, waardoor uiteenlopende vaklieden gebruik maken van hetzelfde arbeidsmiddel. Ook daarmee wordt de kans op ongevallen vergroot.'

Daar ligt volgens velen ook een groot verschil met de industrie. Jacob Plantinga van Rojo Steigerbouw: 'In de bouw heb je zoveel verschillende partijen dat veel gevaren min of meer in het bouwproces liggen opgesloten.' Peter van den Berg van BIS Industrial Services nuanceert dat enigszins: 'In de petrochemie worden tijdens grote maintenance stops enorme hoeveelheden werk in korte tijd verzet. Op zulke momenten is het niet ongevoel dat er 500 mensen in

Gijs Buijs van Travhydro Nederland: 'De bouwtijd is vaak té kort, er moet te veel worden geïmproviseerd in plaats van georganiseerd en dat gaat onder meer ten koste van de veiligheid.'

een fabriek op een of andere manier met onderhoud bezig zijn. Het risico van vallen is dan even groot. Verschil met de bouw is dat de sturing in de petrochemie veel stringenter is en wordt gedaan door bedrijven die een veel hoger veiligheidsbewustzijn hebben.' Ton van de Goorbergh van Van Thiel United onderkent dat ook: 'In de bouw zie je veel grotere wisselingen van personen. Hoe kan je onder dergelijke omstandigheden de veiligheid van mensen garanderen?' 'Dat kan alleen goed door in de gebruikersfase meer toezicht te houden', aldus Jacob Plantinga. 'De bouw kent op dit moment niet echt een toezichthouder. Veelal wordt het toezichthoudende werk gedaan door een uitvoerder die het toch al enorm druk heeft. Eigenlijk zou er één persoon op de bouwplaats moeten zijn die zich alleen bezig houdt met toezicht op veiligheid.' Zo beschouwd, lijkt het alsof er een enorme inhaalrace nodig is om de bouw veiliger te maken. Terecht? Jacob Plantinga: 'De bouw heeft de afgelopen 15 jaar natuurlijk wel al een gigantische sprong voorwaarts gemaakt. Beter regelgeving, certificering van bedrijven, waarborgregelingen, activiteiten van brancheorganisatie, zoals de VSB, en een veranderende mentaliteit hebben daaraan bijgedragen. Maar er blijft nog het nodige te doen.'

VSB-Forumdiscussie

De VSB-Forumdiscussie is een initiatief van de Vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingbedrijven (VSB). Door hun jarenlange ervaring beschikken de VSB-leden over een onschatbare hoeveelheid kennis en deskundigheid. Die knowhow wordt nu ook via de forumdiscussie overgedragen. Tijdens de discussie passeren onder meer de stand der techniek, ontwikkelingen en aandachtspunten voor potentiële gebruikers de revue. De VSB-Forumdiscussie wordt 4 maal per jaar georganiseerd, waarbij actuele of relevante onderwerpen centraal staan. De bijeenkomsten staan onder leiding van Frank de Groot, hoofdredacteur van BouwTotaal en vinden plaats onder auspiciën van de PR-commissie van de VSB.

Deelnemers aan de VSB-Forumdiscussie over 'Beschermen tegen vallen van hoogte' waren Ton van den Goorbergh van Van Thiel United (Beek en Donk), Peter van den Berg van BIS Industrial Services (Zwartewaal), Jacob Plantinga van Rojo Steigerbouw (Delft), Sepp Vedral van Skyworks (Berkel en Rodenrijs), Maarten Hogervorst van Altrex (Zwolle) en Gijs Buijs van Travhydro Nederland (Rotterdam).

Handboek Richtlijn Steigers basis voor arbocatalogi

Een goede mogelijkheid om zaken te regelen, bieden de arbocatalogi. In 2010 moet de branche hierin zelf invulling geven aan de veiligheidseisen. Werkgevers en werknemers maken daarbij samen afspraken over de wijze waarop zij aan de door de overheid gestelde voorschriften willen voldoen. Is de branche inmiddels actief op dit gebied? Over de stalen steigers vertelt Jacob Plantinga: 'Door de VSB en Bouwend Nederland wordt enorm hard gewerkt aan de totstandkoming van het Handboek Richtlijn Steigers. Hierin worden alle aspecten van stalen steigers behandeld. Naar onze mening kan deze één op één worden overgenomen in arbocatalogi.' Ton van de Goorbergh vult aan: 'In het handboek wordt rekening gehouden met rekenmethoden die specifiek voor Nederland zijn. Op basis hiervan zijn rekenregels samengesteld die met alle betrokken partijen zijn afgestemd.' Het belang van een snelle totstandkoming van de Richtlijn Steigers wordt nog eens door Gijs Buijs onderstreept: 'Vanuit de gespecialiseerde aannemering (CONGA) worden ook initiatieven ontplooid om tot een arbocatalogus voor de bouw te komen. Ongetwijfeld is die ontwikkeling ook bij andere sectoren, zoals de industrie, gaande. De angst bestaat dat in die verschillende catalogi de steiger wordt meegenomen. Als dat in verschillende catalogi wordt gedaan, is de kans groot dat er uiteenlopende interpretaties ontstaan.'

Leidraad Veilig werken op hoogte

Voor wat de rolsteigers betreft wordt samenwerking gezocht bij Arbouw. Maarten Hogervorst: 'Daarnaast is er natuurlijk de Leidraad

Veilig werken op hoogte. Deze leidraad is het resultaat van 4 jaar overleg in VNO-NCW verband met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Arbeidsinspectie en de sociale partners. De VSB is een belangrijke initiatiefnemer van de leidraad geweest. Naar onze mening kan een Arbocatalogus waarin het veilig werken op hoogte prominent aan de orde komt, prima worden gebaseerd op deze Leidraad. Per slot van rekening bestaat hierover al ruime consensus. Ik denk dat daar als branche ook een belangrijke taak ligt. Zorg dat je je zaken goed regelt, dan zijn anderen ook beter te overtuigen. De VSB heeft dat altijd gedaan.'

Mixen van steigeronderdelen

Steeds vaker laait de discussie op dat veilig werken op hoogte ook onlosmakelijk verbonden is met de vraag of steigeronderdelen wel of niet worden gemixt. Voor het verantwoord mixen van steigeronderdelen is altijd een berekening volgens de geldende normen vereist. Hoe denken de forumdeelnemers over het mixen? Sepp Vedral: 'Ik ben er niet per definitie tegen maar het is raadzaam om het niet te doen. Mixen is veelal praktisch mogelijk, maar

Ton van den Goorbergh van Van Thiel United: 'In de bouw zie je een grote wisseling van personen. Hoe kan je onder dergelijke omstandigheden de veiligheid van mensen garanderen?'

niet iedereen beseft dat het mixen ook consequenties heeft voor de stabiliteit en veiligheid van de constructie.' Maarten Hogervorst is er eveneens geen voorstander van: 'De markt waarin wij actief zijn ontwikkelt zich snel en vereist dat ook onze producten steeds worden aangepast. Alleen al om die reden is het mixen niet aan te raden. Het belemmert bovendien de ontwikkeling en dat moet je als leverancier proberen te voorkomen.' Over de stalen steiger merkt Jacob Plantinga op: 'Mixen met goede producten kan in principe geen kwaad. Maar de gevolgen zijn niet te overzien als er ook maar één inferieur onderdeel op een essentieel punt in de steigerconstructie zit. Tijdens de afgelopen Bauma kwam ik 37 kopieën van het

ringsteigersysteem tegen. Bij de samenstelling van steigerconstructies worden echter berekeningen uitgevoerd met rekenwaarden van de originele leverancier. Maar of de kopie uit China aan dezelfde kwaliteitseisen voldoet, valt te betwijfelen. Kortom, wij mixen niet.' Ton van den Goorbergh vult aan: 'En wat te denken van aansprakelijkheid. Met het mixen van steigeronderdelen wordt dat nagenoeg onmogelijk.'

Gelaagde veiligheidsstructuur

In de nieuwe arbostructuur wordt de invulling van het veiligheidsbeleid 'gelaagd' aangepakt. Gevaarlijke situaties zullen allereerst bij de bron moeten worden aangepakt. Als dat niet mogelijk is, dienen collectieve beschermingsmaatregelen te worden genomen. Waar dat niet kan, moeten persoonlijke beschermingsmiddelen worden verstrekt. Hoe wordt tegen deze 'drietrapsraket' aangekeken. Wat moet bijvoorbeeld worden gedaan om gevaarlijke situaties bij de bron aan te pakken? Sepp Vedral: 'Al bij het ontwerp van een gebouw kan met gevaarlijke situaties rekening worden gehouden. Je ziet dat de gebouwonwerpen steeds exotischer worden en daarmee voor het uitvoeren van onderhoud ook moeilijker bereikbaar zijn.' Die ervaring wordt door Ton van den Goorbergh gedeeld: 'Er wordt inderdaad onvoldoende rekening gehouden met onderhoud. Daar ligt een belangrijke taak voor de architect die lang niet in alle gevallen goed wordt opgepakt.' Voor de industrie geldt eigenlijk hetzelfde. Peter van den Berg: 'Een industrieel bouwproject moet binnen strakke budgetkaders worden uitgevoerd. Aandacht voor onderhoud komt pas in een volgende fase aan de orde. Het gevolg is dat er steeds meer steiger materiaal nodig is tijdens stops voor onderhoud.' Maarten Hogervorst ziet daar eveneens mogelijkheden liggen: 'Afhankelijk van het soort onderhoud zal er een bepaald arbeidsmiddel worden gekozen. Voor situaties waarin een standaardproduct geen oplossing biedt, kan worden gekozen voor een speciale uitvoering ervan. Expertise en innovatie worden daarbij gecombineerd tot een bijzondere oplossing. Een veilige oplossing want er is lang en goed over nagedacht.' Die ontwikkeling wordt ook door Sepp Vedral ervaren: 'Vanuit die maatwerkoplossingen ontstaan vervolgens weer nieuwe typen steigers. Feitelijk vormen de specials zo een bron van vernieuwing.'

Collectieve veiligheidsmaatregelen

Waar ingrepen bij de bron niet mogelijk zijn, zal een beroep worden gedaan op collectieve maatregelen, zoals verankeringen en leuningen. Jacob Plantinga: 'Opdrachtgevers willen zo min mogelijk gaten in hun buitenblad waardoor het verankeren van de steiger lastiger wordt. Bovendien worden de constructies zelf ook complexer. Een beukmaat van 9 meter in combinatie met gevelvullende elementen maakt het verankeren erg lastig. Het zou goed zijn wanneer bij het ontwerp van gebouwen al rekening wordt gehouden met de mogelijkheid om verankeringspunten aan te brengen.' Wordt op een zelfde manier met leuningen omgegaan? Peter van den Berg: 'Zelfs in de petrochemie komt het voor dat leuningen

Tips voor verbetering van de veiligheid

- Zorg voor een goed toezicht op het juiste gebruik van arbeidsmiddelen.
- Maak medewerkers bewust van hun eigen verantwoordelijkheid voor veiligheid.
- Zorg voor een goede werkvoorbereiding en coördinatie op de bouwplaats.
- Vertrouw op een deskundig advies bij de keuze voor een type arbeidsmiddel.
- Veiligheid is gebaat bij een goede samenwerking tussen alle partijen.
- Voorkom onnodige risico's door onverantwoord en niet onderbouwd steigeronderdelen te mixen.

Jacob Plantinga van Rojo Steigerbouw: 'Eigenlijk zou er één persoon op de bouwplaats moeten zijn – een toezichthouder – die zich alleen bezig houdt met toezicht op veiligheid.'

worden weggehaald. Een gebruiker haalt even de leuning weg om beter uit de voeten te kunnen, maar vergeet de leuning vervolgens terug te zetten. Zo ontstaan gevaarlijke situaties die eigenlijk onnodig zijn.' Daar ziet Jacob Plantinga weer een rol voor de toezichthouder: 'Ook voor dit soort situaties is toezicht noodzakelijk. In de steigerbouw fase is voor ons alles nog wel goed controleerbaar. Problemen ontstaan wanneer de gebruiker de steiger overbelast of aan de binnenkant van de steiger planken of zelfs verankeringen weghaalt. Toezicht om dat te voorkomen, is zeker in de gebruiksfase, geen overbodige luxe.'

Verantwoordelijkheid gebruiker

Daarmee komt feitelijk ook de eigen verantwoordelijkheid van de gebruiker aan de orde. Het ondoordacht omgaan daarmee komt duidelijk tot uiting bij overbelasting van de steiger. Ton van den Goorbergh: 'Recent bezocht ik een project met een steigerconstructie van meer dan 60 meter hoog. Over 15 verdiepingen had men voorgeopperd. Dat brengt een enorme overbelasting en daarmee een gigantisch risico met zich mee. Een risico dat bovendien te voorkomen is wanneer men zich beter bewust is van de eigen verantwoordelijkheid.'

Over het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen -de laatste laag in het veiligheidsmodel- wordt gevarieerd gedacht. Peter van den Berg: 'Sinds het begin van dit jaar zijn onze mensen tijdens het werk dubbel aangekleed.' Hierbij wordt gewerkt met twee lijnen, waarvan één is aangehaakt en de tweede wordt gebruikt tijdens het overpakken. 'Er zijn opdrachtgevers in de industrie die dat voorschrijven en als BIS hebben wij dat ook vertaald naar de bouwlocatie. Alleen op een volledig dichte vloer met leuningen hoeft een steigerbouwer niet te zijn aangehaakt. Tijdens het bouwen en op onvolledige vloeren is dat wel verplicht. In zo'n situatie doet zich bij het gebruik van één lijn tijdens het verplaatsen een probleem voor. Op het moment dat de haak los wordt gemaakt om vervolgens ergens anders aan te haken, is de steigerbouwer even niet aangehaakt en loopt hij dus het risico te vallen. Dat risico wordt met het dubbel aanlijnen geëlimineerd.' Gijs Buijs nuanceert de noodzaak hiervan: 'Ik denk dat veel van je manier van bouwen afhangt. Als je de collectieve voorzieningen, dubbele leuningen en de volle vloer gelijk meeneemt in je montage heb je aan één lijn voldoende en is de tweede lijn niet nodig.' Maarten Hogervorst ziet liever het product als

oplossing: 'Er is een duidelijke trend naar de ontwikkeling van producten met geïntegreerde veiligheidssystemen. Veiligheid ligt daarbij 'ingebakken' in het product.' Ton van den Goorbergh: 'Tijdelijke leuningen en schuifleuningen zijn daar een goed voorbeeld van. Deze collectieve beschermingsmiddelen worden in landen om ons heen al veel gebruikt. Het is goed om die ontwikkelingen ook te volgen.' Sepp Vedral: 'Ik denk dat bewustwording een van de belangrijkste methoden is voor persoonlijke bescher-

Sepp Vedral van Skyworks: 'Ik ben per definitie niet tegen het mixen van steigers, maar het is raadzaam om het niet te doen. Mixen is veelal praktisch mogelijk, maar niet iedereen beseft dat het mixen ook consequenties heeft voor de stabiliteit en veiligheid van de constructie.'

ming. Mensen moeten weten waar ze mee bezig zijn en welk risico bepaalde situaties met zich meebrengen. Dat kan alleen door regelmatig te herhalen hoe veilig kan worden gebouwd en hoe arbeidsmiddelen veilig kunnen worden gebruikt.'

VSB

Postbus 190, 2700 AD Zoetermeer
Telefoon: 079 - 35 31 266
Email: vsb@fme.nl; website: <http://www.vsb-online.nl>

Maarten Hogervorst van Altrex: 'Naar onze mening kan een Arbocatalogus waarin het veilig werken op hoogte prominent aan de orde komt, prima worden gebaseerd op de Leidraad Veilig werken op hoogte.'

VSB Forumdiscussie Persoonlijke beschermingsmiddelen

Veiligheid gebaat bij meer dan

Door: Martin Franke

De werkgever moet zorgen voor goede arbeidsomstandigheden. Dit doet hij door risico's zo veel mogelijk bij de bron te bestrijden en door technische of organisatorische collectieve veiligheidsmaatregelen te treffen. Zijn deze maatregelen niet voldoende, dan mag de werkgever overgaan tot het verstrekken van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) aan zijn werknemers. De Arbowet, het Arbobesluit en beleidsregels geven hiervoor de 'spelregels'. Maar hoe loopt het met die regels in de praktijk en welke situaties zijn voor verbetering vatbaar? Deze en andere vragen kwamen aan de orde tijdens de VSB forumdiscussie over persoonlijke beschermingsmiddelen.

VSB-Forumdiscussie

De VSB-Forumdiscussie is een initiatief van de Vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingbedrijven (VSB). Door hun jarenlange ervaring beschikken de VSB-leden over een onschatbare hoeveelheid kennis en deskundigheid. Die knowhow wordt nu ook via de forumdiscussie overgedragen. Tijdens de discussie passeren onder meer de stand der techniek, ontwikkelingen en aandachtspunten voor potentiële gebruikers de revue. De VSB-Forumdiscussie wordt vier maal per jaar georganiseerd, waarbij actuele of relevante onderwerpen centraal staan. De bijeenkomsten staan onder leiding van Frank de Groot, hoofdredacteur van BouwTotaal en vinden plaats onder auspiciën van de PR-commissie van de VSB.

Deelnemers aan de VSB-Forumdiscussie over persoonlijke beschermingsmiddelen waren Bink van Reek van Rojo Steigerbouw (Delft), Matthijs Pitlo van Workx (Rotterdam), Sander Hegie van Argos Packaging (Honselersdijk), Hans Hofstra van BIS Industrial Services (Zwartewaal), Eef van der Kleij van Travhydro (Rotterdam), Arjan Jansen van Workx (Zwolle) en Colin Beekman van Skyworks (Berkel en Rodenrijs).

Matthijs Pitlo, Workx: 'Spreek elkaar aan op ieders verantwoordelijkheid voor veiligheid'.

Hoe veilig is de bouw?

Recent presenteerde Arbouw de 'Monitor Arbeidsongevallen in de bouw', waarin de arbeidsongevallen in de bouw zijn geïnventariseerd en geanalyseerd. In 2006 zijn er ruim 2.360 manjaren verloren gegaan, hetgeen overeenkomt met een financiële schade van 150 miljoen euro. Van de ongevallen op de bouwplaats blijkt 14,3 procent veroorzaakt door een val van een hoogte van minder dan 2,5 meter hoogte; 5,2 procent door een val van meer dan 2,5 meter hoogte. Bij 10,7 procent van de ongevallen zijn mensen getroffen door een vallend voorwerp. Is de bouw daarmee eigenlijk wel veilig? Bink van Reek van Rojo Steigerbouw: 'Alhoewel de cijfers misschien anders doen vermoeden, is het in principe wel veilig. In de voorbereiding besteden we erg veel tijd en aandacht aan het aspect veiligheid. Je merkt echter dat de druk steeds hoger wordt. Vergunningen komen vaak te laat af, terwijl een bouwwerk steeds sneller moet worden gerealiseerd. Dat gaat ten koste van de veiligheid.' Eef van der Kleij van Travhydro ervaart dezelfde druk in de industrie. 'In de industrie is bovendien veel ad-hoc werk. Het moet snel, met korte voorbereidingstijd. Toch denk ik dat het niet slechter is dan voorgaande jaren.' Hans Hofstra van BIS Industrial Services vult aan: 'Er is wel een duidelijk verschil in toezicht tussen het 'buitenwerk' en het werk in de industrie. Het werken in de industrie is zeer goed geregeld en het toezicht en de controle zijn veel scherper dan bij het buitenwerk.'

Om die reden houdt Travhydro de industrie- en bouwplougen zoveel mogelijk gescheiden. Eef van der Kleij: 'Waar ze in de industrie allemaal met helm en bril op lopen, wordt dat op de bouwplaats nog wel eens vergeten. De controle is daar minder en dan kunnen dergelijke

Arjan Jansen, Workx: 'Serieus omgaan met veiligheid op de bouwplaats bespaart kosten.'

situaties ontstaan.' Toch is er ook buiten de industrie een ontwikkeling zichtbaar, aldus Matthijs Pitlo van Workx: 'Woningbouwverenigingen vragen steeds vaker naar certificering van steigerbouwers. Dat betekent dat het veiligheidsbesef buiten de poorten van de industrie aan het toenemen is.' Dat de praktijk daarbij weerbarstiger is dan de theorie wordt volgens Colin Beekman van Skyworks dagelijks bewezen: 'Schilderstellingen worden door ons veilig opgebouwd en keurig afgeleverd. Het eerste wat wordt gedaan na ingebruikname is het wegnemen van de onderdelen die het werk bemoeilijken. Dat zijn echter wel de onderdelen die de veiligheid van de gebruiker moeten garanderen.' Bink van Reek: 'Gebruikers zijn zich er vaak niet van bewust dat dergelijke aanpassingen afbreuk doen aan de veiligheid van de werkomgeving.'

Vergroten bewustwording

En zou dat bewustzijn kunnen worden vergroot? Matthijs Pitlo: 'Het zou goed zijn als we elkaar meer op ieders verantwoordelijkheid wijzen. Door de VCA wordt er gelukkig ook meer over de eigen verantwoordelijkheid nagedacht.' Eef van der Kleij: 'Naast het vergroten van het verantwoordelijkheidsbesef moet worden nagedacht over de manier waarop men bouwt. Door een slimme manier van opbouwen te bedenken, wordt de praktijk een stuk veiliger.' Bink van Reek: 'Het is vaak een moeilijke keuze. Er is in veel gevallen te weinig goed ge-

school personeel en je bent dus al blij als er een goede metselaar op de steiger staat. Wanneer die iets minder veilig werkt, zal er minder snel worden ingegrepen. Het is niet terecht, maar wordt ingegeven door de praktijk. Lenen de toolboxmeetings zich voor het bewustmaken van personeel? Eef van der Kleij: 'Een toolboxmeeting is voor menigeen een hapklare verplichting. De deelnemers aan dergelijke meetings willen bovendien praktische informatie. De leidinggevenden die de toolboxmeetings organiseren, zijn echter steeds hoger opgeleid, waardoor het verschil tussen theorie en praktijk groter lijkt te worden. Eigenlijk zouden de meetings naar aanleiding van incidenten moeten plaatsvinden. Dat spreekt mensen aan.' Colin Beekman beaamt dat. 'Eventuele

incidenten worden door ons geanalyseerd en gebruikt voor veiligheidsinstructies die de input vormen voor toolboxmeetings. Dat spreekt tot de verbeelding van mensen.' Hans Hofstra werkt al enigszins op die manier. 'Binnen BIS Industrial Services wordt gewerkt met veiligheidsberichten. Die instructies worden bewust niet uitgedeeld op het werk, maar naar het privé-adres verzonden.' Eef van der Kleij: 'Je zou die eigenlijk naar de partner van de werknemer moeten sturen. Per slot van rekening gaat het ons er om dat de werknemer 's avonds weer veilig thuis komt.'

Invloed regelgeving

Sinds 1 januari 2007 is de nieuwe Arbowet van kracht. Daarmee is ook de Europese Richtlijn Veilig werken op hoogte geïmplementeerd. Een andere ontwikkeling die momenteel volop in de belangstelling staat is de introductie van het Handboek Richtlijn Steigers. In hoeverre draagt deze regelgeving bij aan een veiliger omgeving? Hans Hofstra: 'Het is niet zo dat met de komst van regels alles ineens is opgelost. Je krijgt in de praktijk bijvoorbeeld veel tegengas als je zegt dat iemand zich moet vasthouden voor het werken op een hoogte van 2 meter.' In sommige situaties is het bovendien praktisch onmogelijk om alles te volgen. Eef van der Kleij: 'In principe zou je altijd moeten vastlijnen aan een punt dat boven je ligt. Bij vrijstaande constructies in de industrie is dat praktisch niet realiseerbaar. Daar komt nog eens bij dat er bij nieuwbouw weinig rekening wordt gehouden met de opbouw van steigers. Alle punten die de opbouw makkelijker zouden moeten maken, worden in veel gevallen door bezuinigingen geschrapt. Wat men daarbij vergeet, is dat ze in een later stadium toch weer aangebracht moeten worden, en daarmee onnodig veel kosten veroorzaken.' Dergelijke situaties vergen ook wat van het eigen oplossingsvermogen. Bink van Reek: 'Wij werken nu in bepaalde situaties met een lijn

alleen PBM's

Sander Hegie, Argos Packaging: 'Comfort en werkbaarheid bepalend voor gebruik PBM'.

over de lengte van de steiger, zodat men zich daar aan vast kan lijnen.' Arjan Jansen beaamt dat: 'Het gaat eigenlijk niet zo zeer om het aanlijnen, alswel om de veiligheid. Die veiligheid is op een heleboel manier te bereiken. Slimmere werkmethoden zijn daar een goed voorbeeld van.'

In het kader van veiligheid wordt vaak gesproken over dubbel aanlijnen of 'always online' dat in de industrie wordt gebruikt. Hoe werkt dat precies? Hans Hofstra van BIS Industrial Service: 'Always online is niet hetzelfde als dubbel aanlijnen. Het wil zeggen dat je altijd bent aangeliend. Dus voordat de ene lijn losgaat, moet de volgende al zijn vastgezet. Je merkt dat oudere werknemers meer moeite hebben met deze nieuwe manier van werken. En dat ligt voor de hand: je moet je oude werkgewoonten overboord zetten en een nieuwe leren. We merken dat mensen die er vanaf het begin mee werken, geen problemen mee hebben.' Eef van der Kleij: 'Daar moet wel bij worden opgemerkt dat deze manier van werken voor productieverlies zorgt. Onze klanten zouden hiervoor een financiële bijdrage moeten geven.'

steiger immers een windvanger en het gebruik van verankeringen is dan ook verplicht.' Arjan Jansen: 'Ook hier draait het uiteindelijk maar om één ding: beseft de monteur waar hij mee bezig is en welke invloed zijn werkzaamheden hebben op de veiligheid van andere mensen.'

Comfort en werkbaarheid

Wie over persoonlijke beschermingsmiddelen praat, heeft het al snel over comfort. Is dat mogelijk, comfortabel werken met PBM's? Sander Hegie van Argos Packaging: 'Het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen is onlosmakelijk verbonden met het comfort ervan.' Ook Eef van der Kleij ervaart dat zo: 'Het is goed om veel aandacht te besteden aan comfort en werkbaarheid. Juist die twee begrippen zijn bepalend bij de vraag of iemand zijn persoonlijk beschermingsmiddel ook echt gebruikt.' Sander Hegie: 'Toch is men vaak geneigd om als eerste naar de kosten van de PBM's te kijken. Dat is niet terecht, want comfort is bepalend voor de mate waarin het middel wordt gebruikt.'

Zijn er op dit gebied nog nieuwe ontwikkelingen te ontdekken? Hans Hofstra: 'Wij werken

Bink van Reek, Rojo Steigerbouw: 'Onnodige veiligheidsrisico's door gebruikers die hun steiger zelf aanpassen'.

Veilig werken op rolsteiger

Alhoewel het aanlijnen met name betrekking heeft op het werken met stalen steigers, gelden natuurlijk ook veiligheidsmaatregelen voor het opbouwen van en werken met rolsteigers. Colin Beekman: 'Binnen Skyworks hebben we een nieuwe opbouwmethode voor rolsteigers ontwikkeld, waardoor je eigenlijk steeds in een veilige omgeving werkt. Vanaf een hoogte van 8 meter zijn verankeringen verplicht. Aanhangen aan rolsteigers die lager zijn dan 8 meter heeft uit praktisch oogpunt geen zin. Wie valt, krijgt in dat geval ook nog eens de steiger bovenop zich. Daarnaast gelden voor overkappingen bijzondere eisen. Deze maken van de rol-

momenteel aan de ontwikkeling van een oprolbare vallijn en een dubbele vallijn op één rol. Daarmee wordt de werkbaarheid weer verder vergroot.' Ook bij Travhydro staan de ontwikkelingen niet stil. Eef van der Kleij: 'In samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam ontwikkelen wij, samen met andere bedrijven, speciale schouderbeschermers, die worden vastgezet aan een chute-gordel.'

Rol opdrachtgevers

De veiligheid op en rond de steiger wordt niet alleen bepaald door de steigerbouwer. De gebruiker en opdrachtgever hebben eveneens een verantwoordelijkheid als het om veiligheid

gaat. Arjan Jansen: 'Het grootste dilemma is het feit dat veiligheid niet in het bestek wordt beschreven. Opdrachtgevers hebben de neiging om de invulling van de veiligheid aan de steigerbouwer over te laten. Daarbij wordt echter al snel vergeten dat er ook een zorgplicht bestaat. Wie niet voor een veilige werkomgeving zorgt, loopt het risico aansprakelijk te worden gesteld bij ongevallen. Als je dat doortrekt naar onze branche, dan moet een steigermonteur zich terdege beseffen dat hij een zorgplicht heeft voor de gebruiker. Ik ben ervan overtuigd dat dat besef er is. Maar of dat ook het geval

Hans Hofstra, BIS Industrial Services: 'Veiligheidsinstructies bewust naar huisadres om breed draagvlak voor veiligheid te krijgen'.

is bij opdrachtgevers? Wil je echt werk maken van veiligheid op de bouwplaats, dan moet je dat onderwerp opnemen in het bestek en zorgen voor onafhankelijke controleurs of veilig-

Tips

- Comfort en werkbaarheid zijn bepalend voor het gebruik van PBM's
- Toezicht is noodzakelijk voor gebruik van PBM's
- Zorg voor toolboxmeetings met lessen uit de praktijk die mensen aanspreken
- Zorg voor een goede controle op en naleving van de 'spelregels' voor veiligheid
- Neem het onderwerp veiligheid op in het bouwbestek. Daarmee worden alle partijen gedwongen om over hun rol na te denken.

heidskundigen. Door serieus om te gaan met veiligheid op de bouwplaats bespaar je uiteindelijk kosten.'

Aan die veiligheid wordt verder bijgedragen door te werken met controlelijsten. Colin Beekman: 'Wij hanteren een controlelijst aan de hand waarvan we na oplevering alles doornemen. Het liefst doen we dat samen met de opdrachtgever zodat hij ook akkoord kan geven.' Bink van Reek: 'Daar hoort eveneens een nacontrole bij. Na oplevering is het goed om tijdens de gebruiksfase een controle uit te voeren. Daar zou de opdrachtgever in mee moeten denken. Wij hebben hier een speciaal formulier voor ontwikkeld dat snel en eenvoudig kan worden ingevuld. Dat helpt.' Volgens Eef van der Kleij is de industrie daar het beste bewijs: 'De regelmatige controles tijdens het werk zoals we die in de industrie kennen, zouden ook in de bouw op hun plaats zijn.'

En wat is de rol die de opdrachtgever daar bij zou moeten hebben? Bink van Reek: 'Die zou in principe voor die controleur of inspecteur moeten zorgen. Eén van onze opdrachtgevers heeft zo'n toezichthouder opgeleid. Het nadeel is echter dat deze meer bezig is met de papieren administratie dan met het daadwerkelijke toezichthouden.' 'Toch is er wel veel ver-

Eef van der Kleij, Travhydro: 'Slimme manier van opbouwen verhoogt veiligheid'.

Colin Beekman, Skyworks: 'Controlelijst dwingt leverancier en opdrachtgever na te denken over veiligheid'.

beterd', aldus Arjan Jansen. 'Meer er kan nog meer. De veiligheid wordt niet alleen verbeterd door toezichthouders maar bijvoorbeeld ook door instructeurs.' Dat de werkelijkheid daarbij nog wel eens wil wringen met alle goede voornemens bewijst volgens Eef van der Kleij de dagelijkse praktijk: 'Tegenwoordig beschikt iedereen wel over een basis-VCA opleiding. En terecht, want juist dat soort initiatieven stimuleert de veiligheid. De praktijk leert echter dat alles verandert op het moment dat een werk onder tijdsdruk komt te staan. Dan staat op eens een hele groep ongecertificeerde medewerkers klaar die bij moeten springen om de klus te klaren.' Kortom, er is nog altijd ruimte voor verbetering. Minder tijdsdruk en een goede planning kunnen daarbij al helpen.

VSB
Postbus 190, 2700 AD Zoetermeer
Telefoon: 079 - 35 31 266
Email: vsb@fme.nl;
website: <http://www.vsb-online.nl>

Tekenen en berekenen: vitaal en integraal onderdeel van bouwproces

Het leveren, verhuren en monteren van een tijdelijke werkplek op hoogte is een specialisme, waaraan door gebruiker, opdrachtgever én wetgever hoge eisen worden gesteld. Dagelijks werken uiteenlopende beroepsgroepen op steigers. Zij moeten kunnen vertrouwen op de kwaliteit en de veiligheid ervan. De constructie van de steiger speelt daarbij een vitale rol. Steeds meer opdrachtgevers vragen daarom om tekeningen, berekeningen en controles die aan de constructie van de steiger ten grondslag liggen. Het tekenen en berekenen van steigerconstructies was dan ook het onderwerp tijdens de drukbezochte vierde VSB-Forumdiscussie waaraan deskundigen uit de branche deelnamen.

Pieter Loose van Hertel Integrated Services: 'Bespreek met de klant is de beste grondslag voor tekenen en berekenen.'

Door: Martin Franke
Beta Public Relations B.V.

Tekenen en berekenen staat bij steigerbouw Nederland hoog op de agenda. Steeds vaker vragen opdrachtgevers om tekeningen, berekeningen en controles bij steigers. Wat denken de deelnemers aan de forumdiscussie hiervan? Ervaren zij die trend ook? Pieter Loose, voor Hertel actief in België merkt dat zeker: 'Er is een duidelijke trend waarneembaar waarbij klanten steeds vaker vragen naar getekende en berekende steigers. Die ontwikkelingen valt ook te verwachten; steigers worden aan steeds zwaardere belastingen onderworpen en de bouwwerken zelf worden steeds groter. Met een goed ontworpen steiger kan een hoge-

re efficiency worden bereikt. Een goed ontwerp is gebaseerd op een tekening en berekening.' Ruud Gaarhuis van Van Thiel United merkt in Nederland hetzelfde: 'Kijk maar naar de skyline van Nederland: die is aan grote veranderingen onderhevig. Het wordt allemaal hoger en complexer. Rond, haaks en schuin, steen en glas – alle vormen en materialen komen in de hedendaagse bouw terug. Dat betekent dat er steeds meer wordt gevraagd naar de berekeningen voor de steigers die voor de bouw van die hoge en complexe bouwwerken worden gebruikt.' Tom Groenen van LSB Groep heeft dezelfde ervaring: 'Wij zijn actief in de bouw en industrie en merken dat met name voor bijzondere objecten steeds vaker teken- en berekenwerk wordt gevraagd.'

Verleggen verantwoordelijkheid

'Hoewel het tekenen en berekenen alleen voor speciale gevallen wordt gevraagd en wij dit deels laten doen, zijn er wel steeds meer klanten die erom vragen', aldus Martin Meijer van Workx. 'Je merkt dat het ook wordt gebruikt om verantwoordelijkheden af te dekken. De aannemer is de eindverantwoordelijke en die wil de verantwoordelijkheid met het tekenen en berekenen zoveel mogelijk inperken.' Jan Ockhuizen van Layher: 'Het tekenen en berekenen wordt daardoor meer en meer voor onbeduidende bouwwerken verlangd. Wat vroeger kon, kan tegenwoordig ook. Moet je altijd berekenen of ga je voor bepaalde zaken op je gezonde verstand en ervaring af? Zelfs voor een hijssteiger voor een motor van 500 kg moet een 2e ordeberekening worden gemaakt.' Jaap van Broekhoven van BIS Industrial Services is het daar niet helemaal mee eens: 'Voor iedere steiger die je bouwt is een berekening nodig. Dat kan een berekening zijn die door de leverancier voor bepaalde steigerconfiguraties is gemaakt of is een aparte tekening en berekening voor steigers die geen standaardconfiguratie zijn. De klant wil dat ook. Hij wil er zeker van zijn dat de steiger die voor hem worden gebouwd, ook daadwerkelijk goed is.'

Sepp Vedral van Skyworks: 'Je krijgt een nauwere relatie met opdrachtgevers door tekenen en berekenen.'

Jaap van Broekhoven van BIS Industrial Services: 'Berekening moet kunnen worden gewaarborgd.'

VSB-Forumdiscussie

De VSB-Forumdiscussie is een initiatief van de Vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingbedrijven (VSB). Door hun jarenlange ervaring beschikken de VSB-leden over een onschatbare hoeveelheid kennis en deskundigheid. Die knowhow wordt nu ook via de forumdiscussie overgedragen. Tijdens de discussie passeren onder meer de stand der techniek, ontwikkelingen en aandachtspunten voor potentiële gebruikers de revue. De VSB-Forumdiscussie wordt vier maal per jaar georganiseerd, waarbij actuele of relevante onderwerpen centraal staan. De bijeenkomsten staan onder leiding van Frank de Groot, hoofdredacteur van BouwTotaal en vinden plaats onder auspiciën van de PR-commissie van de VSB.

Deelnemers

Deelnemers aan de VSB-Forumdiscussie over 'Tekenen en berekenen' waren Jaap van Broekhoven van BIS Industrial Services (Zwartewaal), Ruud Gaarhuis en Bart van den Boom van Van Thiel United (Beek en Donk), Rudi Vanmechelen van Scia Nederland (Arnhem), Marco Gouwens en Pieter Loose van Hertel Integrated Services (Rotterdam en Antwerpen), Willem Bekkink, Martin Meijer en Klaas Kragt van Workx (Zwolle), Sepp Vedral van Skyworks (Berkel en Rodenrijs), Henk Schellekens van Alimak Hek (Waalwijk), Tom Groenen van LSB Groep (Geleen), Henry Dijkma en Johan Courtz van Altrex (Zwolle) en Jan Ockhuizen van Layher (Raamsdonkveer).

Behouden van kennis

Zijn er naast de wens om gewaarborgd te zijn, ook andere factoren die een rol spelen bij de toenemende vraag naar tekeningen en berekeningen?

Pieter Loose: 'Het feit dat klanten tegenwoordig meer eisen, is ook het gevolg van personele verschuivingen. Op het moment dat een werknemer naar een ander bedrijf overstapt of ermee stopt, gaat kennis verloren. Als alternatief voor die verloren kennis verlangt men dan een onderbouwing in de vorm van berekeningen. De kennis die bij klanten verdwijnt heeft

echter ook een keerzijde. Een berekening zegt een klant steeds minder. Desondanks draagt hij wel de verantwoordelijkheid.'

Sepp Vedral van Skyworks merkt dat ook: 'De vraag naar tekeningen en berekeningen is niet meer dan logisch. Veiligheid staat immers voor velen voorop. Je merkt echter wel dat klanten daardoor steeds meer op je gaan leunen. En dat versterkt weer het proces van kennisverlies: door de uitgebreide ondersteuning loopt de kennis bij opdrachtgevers als het ware weg.'

Johan Courtz van Altrex maakt zich daarbij zorgen om de praktische vertaling: 'Tekenen en berekenen zijn van vitaal belang. Maar hoe wordt die tekening vertaald naar de praktische opbouw van steigers? Die vertaalslag moet wel kunnen worden gemaakt. Controle is daarmee minstens zo belangrijk als het tekenen en berekenen. Getekend, berekend én getoetst.'

Ruud Gaarhuis (rechts) van Van Thiel United: 'Hogere en complexere bouwwerken maken tekenen en berekenen noodzakelijk.' Links van hem Bart van den Boom van Van Thiel United.

Beheersen van proces

Rudi Vanmechelen van SCIA Nederland, leverancier van software die veel voor tekenen en berekenen wordt toegepast: 'Als SCIA zijn wij actief op de internationale markt. In de internationale steigerwereld is Nederland in positieve zin een buitenbeentje. Een goed voorbeeld daarvan is de Richtlijn Steigers: een zeer gedetailleerde richtlijn, waarin alle aspecten voor

Henk Schellekens van Alimak HEK: 'Meer investeren in beginfase.'

steigerbouw, -gebruik, en -toezicht zijn vastgelegd. De oorzaak daarvoor ligt denk ik bij de verantwoordelijkheid: in het geval van een ongeluk worden de constructeur of de tekenaar daarop aangesproken.'

Jan Ockhuizen onderkent daaraan ook een schaduwzijde: 'Door zoveel details te introduceren, creëer je een behoefte en ga je een kant op vanwaar eigenlijk geen weg meer terug is.' En met die ontwikkeling zijn uiteraard ook kosten gemoeid.

'Uiteraard zul je steeds meer moeten tekenen en berekenen', aldus Jaap van Broekhoven. 'Dat werk legt een groot beslag op de capaciteit. Aan de andere kant praat je wel over veiligheid en gezondheid. Je moet het proces dan ook kunnen waarborgen: voldoet de gemonteerde steiger in de praktijk bijvoorbeeld wel aan de gestelde randvoorwaarden die in een berekening of standaardconfiguratie is vastgelegd. Die randvoorwaarden kunnen in het veld veelal met een simpele 1e ordeberekening 'handmatig' worden getoetst.'

In België richt men de aandacht ook liever op complexe steigers.

Pieter Loose: 'Wij hebben voor de Belgische overheid een omschrijving vastgesteld voor het tekenen en berekenen. Dat onderwerp krijgt veel aandacht bij complexe steigers, terwijl voor minder complexe uitvoeringen geïnvesteerd wordt in controle op de bouwplaats.'

Daar kan ook Jan Ockhuizen zich goed in vinden: 'Het draait allemaal om het beheersen van het proces. Op de keper beschouwd is 2+2=4 ook een berekening. Het is belangrijker om te beseffen dat er na die tekening en berekening ook nog zoiets is als het praktisch gebruik van de steiger.'

Hefsteigers en rolsteiger

Is het tekenen en berekenen ook zo veel besproken in de wereld van hefsteigers en rolsteigers? Henk Schellekens van Alimak HEK: 'Ook bij ons wordt wel steeds meer getekend en berekend. Vooral de industrie vraagt hierom. Bovendien hebben wij te maken met de machinerichtlijn en het CE-keurmerk.'

Wat wij wel merken, is dat er veel moet worden geïnvesteerd in de beginfase. Waar wil de klant een hefsteiger voor gaan gebruiken? Dat is een belangrijke vraag die vroeg in het proces

Rudi Vanmechelen van Scia Nederland: 'Nederland is in de internationale steigerwereld een positief buitenbeentje.'

moet worden beantwoord. Wij hebben daarbij als voordeel dat wij veelal met prefab materialen werken. Dat houdt automatisch in dat je van te voren alles goed moet regelen. Dat neemt niet weg dat de vraag naar tekeningen en berekeningen zeer herkenbaar is.' En hoe ervaren leveranciers van rolsteigers deze ontwikkeling? 'Ook bij de rolsteigers leeft het tekenen en berekenen', aldus Johan Courtz. 'Het gevaar bij rolsteigers is dat het belang van tekenen en berekenen minder wordt

onderkend. Iedereen beseft dat je een val van een steiger van 40 meter hoogte niet overleeft. Maar een val van een rolsteiger van 8 meter hoogte, geeft ook weinig overlevingskansen. Daar komt bij dat de EN1004 precies aangeeft hoe je de rolsteiger moet opbouwen tot maximaal 12 m hoogte, maar met een rolsteiger kun je in principe oneindig doorbouwen. Tekenen en berekenen wordt steeds meer gevraagd, niet alleen voor goedkeuringstrajecten en speciale configuraties maar ook gebruikers vragen er meer naar.'

Gekwalificeerd personeel

De grote belangstelling voor tekenen en berekenen brengt met zich mee dat er ook een groter beroep wordt gedaan op de capaciteit van steigerbouwbedrijven. Kan aan die vraag worden voldaan? Tom Groenen: 'De discussie maakt wel duidelijk dat tekenen en berekenen leeft. Maar hoe vind je een gekwalificeerde constructeur? Dat wordt een steeds groter probleem. Bovendien is het zo dat een goede constructeur niet alleen de berekening moet

kunnen maken, maar ook moet kunnen uitlegen en overbrengen.' In België trekt Pieter Loose daarom de banden met opleidingen nauw aan: 'Ik begeleid mensen aan de universiteit en merk dat steigerbouw als niet-sexy wordt ervaren. Daar komt verandering in op het moment dat je laat zien wat het construeren van steigers met zich meebrengt. Je merkt dat studenten na zo'n uitleg geïnteresseerd raken.' Ruud Gaarhuis merkt dat ook de vergrijzing een rol speelt. 'De leeftijd van constructeurs in Nederland wordt steeds hoger. Wanneer een constructeur het bedrijf verlaat, ontstaat dan ook in veel gevallen een serieus probleem. Bij steigers gaat het immers om kennis en ervaring. Die is met name bij jonge mensen nog in onvoldoende mate aanwezig. Daar komt nog eens bij dat veel bedrijven niet groot genoeg zijn om jarenlang te investeren in de opbouw van kennis en ervaring.'

Richtlijn Steigers

Tekenen en rekenen is één van de onderwerpen die uitgebreid aan de orde komt in de Richtlijn Steigers, die op 2 december 2008 werd geïntroduceerd (Zie elders in deze Bouw-Totaal, red.). Met de richtlijn wordt de stand van de techniek binnen ieders handbereik gebracht. Betekent dat ook dat iedereen dezelfde methoden voor tekenen en berekenen gaat gebruiken? En zijn er al bedrijven die volgens die richtlijn werken?

Rudi Vanmechelen: 'Wij merken dat er binnen bedrijven verschillende berekeningsmethoden worden toegepast. De een gaat daar al wat verder in dan de ander. Bijvoorbeeld door het inrekenen van de koppelingen, spindels, wrijving, et cetera. Die vrijheid is er ook. Er wordt binnen de Euronormen uitgegaan van verschillende rekenmethodieken, die gaan van eenvoudige eerste orde berekening tot meer geavanceerde knikvorm-analyses en tweede ordeberekeningen. Maar de manier waarop je die in de

praktijk brengt, kan per bedrijf verschillen.' 'Dat is ook goed', aldus Jan Ockhuizen 'Met de komst van de Richtlijn Steigers wordt het tekenen en berekenen gekanaliseerd. Maar hoe die berekening wordt uitgevoerd is aan de constructeur. Die vrijheid prikkelt hem ook.' Het gaat echter niet alleen om de tekening en berekening. Ruud Gaarhuis: 'Het moet technisch verantwoord zijn. De Richtlijn Steigers geeft

Martin Meijer van Workx: 'Verantwoordelijkheid inperken door te tekenen en berekenen.'

daarvoor een leidraad maar geeft je nog wel de nodige ruimte om dat zelf in te vullen.'

Acceptatie Richtlijn Steigers

En zijn er ook al veel bedrijven die volgens de Richtlijn Steigers werken? Jaap van Broekhoven: 'Alle grote bedrijven zijn er mee bekend en werken ook volgens de richtlijn. Het is eigenlijk een vastlegging van de manier van werken die al veel wordt toegepast. Bovendien wordt veel aanvullende informatie gegeven. Bijvoorbeeld over opleidingen.' Die ontwikkeling wordt door Tom Groenen als positief ervaren: 'Wij willen kennis zo breed en zo laag mogelijk in de organisatie verspreiden en verankeren. Alle teamleiders en steigerbouwers willen we dan ook zo snel mogelijk op de hoogte brengen van de Richtlijn Steigers.'

Heeft dat ook zijn weerslag op bijvoorbeeld de rolsteiger? Sepp Vedral: 'Ik denk dat we er zeker profijt van hebben. Met rolsteigers worden steigerconstructies gebouwd. Maar hoe ga je om met het verankeren van rolsteiger materiaal. De beschrijvingen uit de Richtlijn Steigers kunnen we daarbij weer gebruiken.' Ook Johan Courtz onderkent die voordelen: 'Er moet een bewustzijn komen dat je met rolsteiger materiaal een steiger bouwt. De Richtlijn Steigers vormt daarvoor een uitstekende aanvulling.'

Johan Courtz (links) van Altrex: 'Controle is minstens zo belangrijk als tekenen en berekenen; ook bij rolsteigers.' Rechts van hem Henry Dijkstra van Altrex

Jan Ockhuizen van Layher: 'Het draait allemaal om het beheersen van het proces.'

Minstens zo belangrijk als het nut voor het bouwen van steigers, is de uitstraling naar de gebruiker. Pieter Loose: 'De Richtlijn Steigers brengt klanten op de hoogte van alle aspecten van de steigers.

Dat verhoogt het kwaliteits- en veiligheidsbewustzijn. Ik denk dat de hele branche daar zijn voordeel mee doet.'

Worden door al dat bereken- en getekendwerk de steigerconstructies niet duurder? Ruud Gaarthuis: 'Constructeurs zijn kostbaar. Niet alleen hun werk, maar ook hun uren. Je zult die kosten wel door moeten berekenen. Het zal des te belangrijker worden om in een vroeg stadium

met opdrachtgevers samen te komen.

Door de steigerbouwer al vanaf het begin bij een project te betrekken, kunnen tijdens het project kosten worden bespaard.' Jan Ockhuizen: 'Ik vind de industrie daar een goed voorbeeld van. Daar worden steigerbouwers al vanaf het begin bij een project betrokken. Dat moet daar ook wel want iedere dag stilstand kost miljoenen.' Pieter Loose heeft in België al die ervaring: 'Wij worden steeds eerder bij projecten betrokken en je merkt dat de efficiency waarmee projecten worden uitgevoerd hoger is.

Procesbeheersing

Het tekenen en berekenen is onderdeel van de gehele ontwerpfase.

Zaken die tijdens het proces aandacht verdienen, zijn onder meer:

- Afstemming tussen opdrachtgevers en steigerbouwer over eisen en wensen.
- Goede technische informatie (tekeningen) van de mogelijkheden op locatie (in de industrie is dit veelal complexer dan op een bouwlocatie).
- Maken van ontwerp op basis van wensen en mogelijkheden.

- Toezicht houden op een correcte uitvoering van dit ontwerp en instrueren van monteurs bij ingewikkelde constructies.
- Echt complexe constructies laten controleren om te verifiëren of het ontwerp op kritische aspecten is opgevolgd door de constructeur.
- Blijvend toezicht houden op het correcte gebruik van de steiger en de gebruikers hierover informeren.

Tom Groenen van LSB Groep: 'Goede constructeur kan berekenen én uitleggen en overbrengen.'

Tips en aandachtspunten:

- Zorg er voor dat naast het tekenen en berekenen ook de naleving geborgd is. Getekend, berekend én getoetst zou het credo moeten zijn.
- Wees bewust van het risico dat het werken op hoogte met zich meebrengt en zorg voor alle benodigde veiligheidsmaatregelen.
- Hanteer de Richtlijn Steigers - deze zorgt voor uniformiteit en brengt bewustzijn bij.
- Hanteer de Richtlijn Steigers praktisch.
- Het bouwen van steigers is onderdeel van een proces. Zorg ervoor dat het hele proces op orde is.
- Zorg dat het proces geïntegreerd is. Tekenen en berekenen is niet een apart proces maar moet worden geïntegreerd met andere activiteiten.
- Binnen een softwaretoepassing kunnen gegevens worden uitgewisseld, zodat tijd, kwaliteit en veiligheid gewaarborgd zijn.
- Neem een voorbeeld aan de industrie: zorg voor controle, toezicht en sancties.
- Gebruik de Richtlijn Steigers voor een duidelijk onderscheid tussen standaardconfiguraties van een steiger en configuraties waarvoor moet worden getekend en berekend.

VSB

Postbus 190, 2700 AD Zoetermeer

Telefoon: (088) 400 84 58

Email: vsb@fme.nl

Website: <http://www.vsb-online.nl>

(Advertentie)

SLIPSTOP

MAAKT AL UW NIEUWE EN BESTAANDE BUITEN- EN BINNEN- EN TEGELVLOEREN

BLIJVEND ANTISLIP

In 18 jaar reeds meer dan 600.000 m² vloeren en galerijen, trappen, bedrijfsdallen, parkeerplaatsen, hallen, bedrijfs- en woonvloeren, terrassen, zwembaden, douche- en badruimtes etc. naar volle tevredenheid behandeld.

SLIPSTOP - is een éénmalige behandeling en werkt tot in lengte van jaren

SLIPSTOP - is geen coating maar werkt in in het oppervlak en is dus zeer slijvast

SLIPSTOP - werkt uitsluitend op zowel natte als droge vloeren

UITGEBREIDE DOCUMENTATIE, REFERENTIELIJSTEN EN TECHNISCHE RAPPORTEN
(i.v.m. van TNO) VERKRIJGBAAR BIJ:

SLIPSTOP Nederland - Postbus 475, 3800 AL Amersfoort
Tel: 033 463 4127 - Fax: 033 461 8892
Website: <http://www.slipstop.nl> - E-mail: info@slipstop.nl

GENERATION Y

workwear voor de nieuwe generatie vakmannen

by
FRUSTADS

voor meer informatie: T 076-5725625 of info@generation-y.nl

www.generation-y.nl

Opleidingen: veiligheid, kwaliteit

Wie veilig op hoogte wil werken, ontkomt er niet aan om te zorgen voor training en opleiding. De afgelopen jaren is er op dit gebied veel gebeurd. Als één van de weinige brancheverenigingen voor gespecialiseerde aannemers, startte de VSB met een eigen opleidingsbedrijf terwijl via de recent geïntroduceerde Richtlijn Steigers eisen worden gesteld aan de opleidingsgraad van steigerbouwers. Tal van leveranciers bieden daarnaast speciale trainingen en opleidingen, terwijl de overheid en werkgeversorganisaties inzetten op scholing. Juist nu de economische situatie daar ruimte voor geeft. Welke ontwikkelingen er zijn, welke invloed opleidingen hebben op het bedrijfsproces en hoe we kunnen komen tot meer veiligheid en een betere kwaliteit en houding, werd besproken tijdens de VSB Forumdiscussie over opleidingen.

Door: Martin Franke

De steiger-, hoogwerk- en betonbekistingbranche is al vele jaren actief met de ontwikkeling en het aanbieden van trainingen en opleidingen. Deze zijn deels vrijwillig en deels wettelijk verplicht. Zo geven verhuurbedrijven van ondermeer hoogwerkers en rolsteigers een korte instructie aan de gebruiker. Niet alleen om deze ermee te leren werken, maar ook om aan de wettelijke verplichtingen te voldoen. Kort gezegd, is er voor ieder arbeidsmiddel inmiddels wel een opleiding of training met bijbehorend certificaat. Toch vinden er ondanks de vele trainingen nog steeds ongelukken plaats. Is er uit oogpunt van veiligheid dan toch nog het een en ander te verbeteren? Gert van der Ent van Meva Bekistingssystemen: 'Natuurlijk valt er altijd te verbeteren. Maar wie op 20 meter hoogte op een steiger staat, beseft absoluut dat veiligheid van het grootste belang is. Wat er voor-

Adri Wallenburg: 'Houding van het management bepaalt in hoeverre er veilig wordt gewerkt.'

namelijk aan schort is controle. Vergelijk het maar met autorijden. Langs de snelweg wordt streng gecontroleerd of iedereen zich wel aan de maximumsnelheid houdt. Maar de controle op het gebruik van steigers en andere arbeidsmiddelen is veel minder. Daarnaast speelt het probleem dat het niet altijd duidelijk is wie de opdrachtgever is. Een woningbouwcorporatie geeft de opdracht voor het bouwen van woningen aan een aannemer, die vervolgens weer onderaannemers en gespecialiseerde aannemers inhuint. Wie dan de verantwoordelijkheid draagt voor het juiste gebruik van arbeidsmiddelen is niet voor iedereen duidelijk.'

Jannie van der Heide van BIS Industrial Services, dat veel in de industrie actief is, heeft wat dat betreft andere ervaringen: 'Binnen de industrie ligt de veiligheidsnorm heel hoog. Intern willen we hetzelfde kwaliteitsniveau handhaven. In het ergste geval zouden onveilige situaties kunnen betekenen dat je het werk maar tijdelijk stil legt. Als er een ongeval gebeurt, breng je immers de naam van de opdrachtgever én je eigen bedrijf in het geding. Het grootste gevaar zijn de momenten van onbedachtzaamheid. Daarom ook zijn wij - waar mogelijk - voorstander van dubbel uitge-

Kees van Oeveren: 'Veiligheid niet gebaat bij werken op routine.'

voerde veiligheidsvoorzieningen.' Ook Adri Wallenburg van Koninklijke Jongeneel ervaart onbedachtzaamheid als grootste gevaar voor de veiligheid. 'Mensen lopen vaak al zo lang mee, dat ze onverschillig worden voor de gevaren die hun omgeving of hun werk met zich meebrengen. Controle is eigenlijk de enige goede methode om die onverschilligheid te lijf te gaan.' Jürgen Ferket van Scaffolding Training Europe beaamt dat: 'Wie herkent de situatie niet dat je dagelijks dezelfde route naar huis neemt en op een goed moment niet eens meer weet wat je onderweg allemaal gepasseerd bent. Dat doet zich ook voor in de werkomgeving.' Kees van Oeveren van Skyworks: 'Routine is inderdaad een groot probleem. Mensen die al jarenlang hetzelfde werk doen en eigenlijk op hun routine werken, zijn vaak de eersten die onveilig werken.'

Kwaliteit, veiligheid en houding

Betekent dit, dat de aandacht in opleidingen en trainingen met name op veiligheid

wordt gericht? Robert Jan Bruggeman van het Opleidingsbedrijf VSB: 'Alhoewel veiligheid zeer belangrijk is, richten onze opleidingen zich op veel meer dan dat. Kwaliteit, verantwoordelijkheid, het communiceren met en de houding ten opzichte van klanten zijn onderwerpen die veel aandacht krijgen. Dat bereik je door leerlingen bewust te maken van hun vak en door een opleiding over meerdere jaren aan te bieden. Vergelijk de steigerbouwer maar eens met een schilder of timmerman. Die krijgen een meerjarige opleiding en zitten dan ook veelal op een hoger niveau. Dat willen wij ook met de steigerbouw bereiken.' Jannie van der Heide ziet ook voor collega's een rol weggelegd: 'Wij zijn vorig jaar gestart met een actie waarbij medewerkers elkaar aanspreken op onveilig gedrag. Dat moet je uiteraard leren. Tegelijkertijd merk je dat voormannen en steigerbouwers onder druk worden gezet om op tijd het werk af te hebben. Enerzijds moet je daarmee om leren gaan, anderzijds mag dat natuurlijk nooit ten koste gaan van de veiligheid. Die bewustwording proberen wij onze medewerkers bij te brengen.' Wat Gert van der Ent betreft, mag dat zelfs nog wel een stapje verder gaan: 'Wat mij betreft zou het goed zijn als medewerkers hun chef zouden aanspreken op verkeerde situaties. Uiteindelijk willen we toch allemaal dat het werk veilig wordt gedaan. Het omhoogbrengen van het opleidingsniveau draagt daar denk ik aan bij. En natuurlijk bereik je ook veel door het gedrag van mensen te beïnvloeden. Een tijd geleden hebben wij een project gedaan waarbij iedere ploeg zijn troep moest opruimen, voordat de volgende ploeg kwam. Het werk bleek daardoor niet alleen beter maar ook sneller te gaan.' Jürgen Ferket vult aan: 'En daarnaast zul je ervoor moeten zorgen dat mensen over up-to-date

Jannie van der Heide: 'Branche moet zich sterk maken om mensen waarin wordt geïnvesteerd te behouden voor de bedrijven die de investering doen.'

kennis beschikken. Dat betekent: regelmatig onderhouden van kennis door het volgen van trainingen.' Kees van Oeveren van Skyworks verwacht dat daar voor leidinggevers verbeteringen zijn te behalen: 'De manier van werken verandert en daarmee ook de manier van leidinggeven. Het is dan ook goed om leidinggevers regelmatig hun kennis te laten bijhouden. Hoe draag je dingen over? Hoe maak je mensen bewust van hun gedrag? Dat zijn zaken die je leidinggevers bij uitstek door training en opleiding kunt bijbrengen.'

Kennisoverdracht lijkt daarmee een rol te spelen in de maatschappelijke verantwoordelijkheid. Robert Jan Bruggeman: 'Om goed tot je recht te kunnen komen - nu én in de toekomst - is een bredere opleiding nodig. Dat kost uiteraard tijd en geld, maar het is nu het moment om die basis te zetten. Op die manier bieden we onze mensen ook de mogelijkheid om na het steigerbouwwak elders goed terecht te komen.' Ook Miel Ferket onderkent die noodzaak: 'Het management van veel bedrijven beseft dat een goed middenkader ontbreekt. Dat komt omdat we te weinig tijd hebben besteed aan een brede vorming. De oude garde is sterk gefocust op het maken van meters, wat vaak in contrast staat met veiligheid.'

Wettelijke regelgeving

De vraag is, of wettelijke regelgeving kan bijdragen aan een betere of andere

VSB-Forumdiscussie

De VSB-Forumdiscussie is een initiatief van de Vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingbedrijven (VSB). Door hun jarenlange ervaring beschikken de VSB-leden over een onschatbare hoeveelheid kennis en deskundigheid. Die knowhow wordt ook via de forumdiscussies overgedragen. Tijdens de discussies passeren onder meer de stand der techniek, ontwikkelingen en aandachtspunten voor potentiële gebruikers de revue. De VSB-Forumdiscussies worden vier maal per jaar georganiseerd, waarbij actuele of relevante onderwerpen centraal staan. De bijeenkomsten staan onder leiding van Frank de Groot, hoofdredacteur van BouwTotaal en vinden plaats onder auspiciën van de PR-commissie van de VSB.

Deelnemers aan de VSB-Forumdiscussie over Scholing en Opleiding waren: Kees van Oeveren van Skyworks (Berkel en Rodenrijs), Adri Wallenburg van Koninklijke Jongeneel (Utrecht), Jannie van der Heide van BIS Industrial Services (Zwartewaal), Miel Ferket en Jürgen Ferket van Scaffolding Training Europe (Goes), Gert van der Ent van Meva Bekistingssystemen (Gouda) en Robert Jan Bruggeman van het Opleidingsbedrijf VSB (Dordrecht).

en houding centraal

er aangeeft dat je veilig moet werken, maar de houding van het management is er niet naar, dan loopt het zeker mis.'

Belang van de branche

Welke rol speelt kwaliteit binnen de branche en hoe kunnen opleidingen bijdragen aan het bereiken van het gewenste kwaliteitsniveau? Robert Jan Bruggeman: 'Steigerbouw is een bijzondere markt. Je kunt zo als steigerbouwer starten en met belachelijke prijzen en een laag kwaliteitsniveau de markt bewerken. Reden te meer om juist via opleidingen aan dat kwaliteitsniveau te werken.' Ook Jannie van der Heide ziet die relatie: 'Als je geld vrijmaakt voor training of opleiding, investeer je in kwaliteit en zul je merken dat processen beter gaan lopen. Als je het goed doet, verdienen investeringen in opleidingen zich in de praktijk terug.' Toch komt Adri Wallenburg in de praktijk ook situaties tegen waarin het met de kwaliteit niet zo nauw wordt genomen. 'Neem de Richtlijn Steigers waarin een bepaalde kwaliteit steigerdelen wordt voorgeschreven. Desondanks zie je dat in de praktijk veel steigerdelen worden toegepast die helemaal niet aan dat kwaliteitsniveau voldoen of zelfs geen steigerdeel zijn.'

En hoe is die situatie bij andere arbeidsmiddelen, zoals de rolsteiger? Kees van Oeveren: 'Je merkt dat er anders tegenaan wordt gekeken dan stalen steigers. Rolsteigers worden bovendien anders gebruikt. Zelf investeren wij veel in training on the job, waarbij een soort leermeester de begrippen kwaliteit en veiligheid op anderen probeert over te brengen.' En wordt er wat dat betreft ook in opleidingen geïnvesteerd? Kees van Oeveren: 'Er wordt veel aan opleiding en training gedaan maar een rolsteiger wordt vaak door de gebruiker zelf opgesteld. Hij krijgt daarvoor een instructie maar daar is geen controle op.' Miel Ferket: 'Daarnaast is er de cursus deskundig toezichthouder rolsteiger, die helaas niet of nauwelijks wordt gebruikt. Toch wordt er in Nederland op zeer grote schaal gebruik gemaakt van de rolsteiger. De deskundigheid ontbreekt echter in nagenoeg alle gevallen. Vorig jaar werden controles gehouden op het gebruik van rolsteigers; maar liefst in 100 procent van de gevallen bleek de rolsteiger fout te zijn opgebouwd of gebruikt. Dit jaar is dat met 82 procent weliswaar beter, maar het is nog steeds bedroevend slecht.'

Gert van der Ent: 'Grote verbetering mogelijk door wederzijdse controle door bedrijven in de branche.'

ook in andere branches gedaan. Ik denk dat die wederzijdse controle een belangrijke vooruitgang met zich mee zou brengen.' Jannie van der Heide: 'Daarnaast is er natuurlijk de CAO als instrument. Hierin kan worden verwezen naar ondermeer richtlijnen en catalogi.' Miel Ferket: 'Er is de afgelopen decennia veel bereikt. In 1988 kende Nederland nog veertien dodelijke ongevallen bij de steigerbouw. Afgelopen jaar waren dat er nul. Al die activiteiten werpen dan ook hun vruchten af maar het kan altijd beter. Bijvoorbeeld door de branche minimumregels te laten opstellen en erop toe te zien dat die worden nageleefd. Of door nadrukkelijker in overleg te gaan met opdrachtgevers over de vraag hoe de veiligheid nog verder kan worden verbeterd.' Adri Wallenburg ziet daar ook een verantwoordelijkheid voor de bedrijven zelf: 'Het ligt niet alleen aan de opdrachtgevers. Sterker nog, het begint juist bij het management van het bedrijf. Als een opdrachtge-

Branche-initiatieven

Over de initiatieven van de branche zelf, vertelt Robert Jan Bruggeman: 'De VSB is één van de weinige brancheorganisaties van gespecialiseerde aannemers die een eigen opleidingsinstituut heeft. Het Opleidingsbedrijf tracht initiatieven zoveel mogelijk te bundelen en het vak op een hoger plan te krijgen door mensen intensief te begeleiden. De opleidingen zijn daarbij

Miel Ferket: 'Brede opleiding van belang voor vorming van middenkader.'

volledig gebaseerd op de Richtlijn Steigers en kennen daarmee een breed draagvlak.' In deze aanpak speelt ook Scaffolding Training Europe een rol. Miel Ferket hierover: 'De opleiding door het Opleidingsbedrijf vindt plaats via een leer/werk-traject, waarbij het theoretische deel mede door STE wordt verzorgd. Een ander belangrijk initiatief is de persoonscertificering, waarmee competenties kunnen worden aangetoond. Die certificering geldt als een internationale kwaliteitsgarantie. Die niveauwaardering is voornamelijk interessant voor grotere bedrijven die internationaal actief zijn. Het certificaat is vijf jaar geldig. Dat

Jürgen Ferket: 'Brede opleidingen combineren met regelmatige toetsing van kennisniveau.'

betekent dat regelmatig wordt getoetst of je daadwerkelijk met je vakgebied met meegroeit.'

Naast de vele initiatieven voor de steigerbouw, wordt er ook breder gedacht. Robert Jan Bruggeman: 'Het is de bedoeling om het Opleidingsbedrijf VSB uit te laten groeien tot een opleidingsinstituut waarmee alle VSB-disciplines worden bediend: van steiger tot betonbekisting en van rolsteiger tot hoogwerker. Het is daarbij niet alleen te doen om kwaliteit en veiligheid, maar ook om instroom in de branche veilig te stellen. Als iedereen meedoet en mee blijft doen, wordt bovendien een hele nieuwe cultuur bij de bedrijven ingebracht.' Over het verschil met de oude cursus steigermonteur vertelt hij: 'Eigenlijk is dat niet te vergelijken met de opleiding die wij verzorgen. De oude cursus duurde vijf dagen, onze opleiding brengt je op MBO-niveau. Het is niet alleen veel breder van opzet, maar ook de competenties voldoen aan de Richtlijn Steigers.' Ook Adri Wallenburg en Jürgen Ferket onderkennen het belang van een brede opleiding. Jürgen Ferket: 'Daar hoort echter wel een regelmatige toetsing bij want alleen op die manier zorg je ervoor dat je kennis ook op peil blijft.' Bovendien pleit Jannie van der Heide voor minder vrijblijvendheid. 'Wij worden regelmatig geconfronteerd met het feit dat wij medewerkers opleiden, die vervolgens naar concurrenten overstappen. De branche zou zich sterk moeten maken of bedrijven zouden meer moeten samenwerken om de mensen die zijn opgeleid ook te behouden voor de bedrijven die in ze investeren.'

Gebruikersfase

Met de vele opleidingen en initiatieven die door de branche zelf worden genomen om het peil op een zo hoog mogelijk niveau te houden, rijst de vraag hoe het er in de gebruikersfase aan toegaat. Hoe staat het met

Robert Jan Bruggeman: 'Meerjarige opleiding brengt steigerbouwwak op hoger niveau en biedt perspectieven voor de toekomst'

de opleidingen voor gebruikers en hun veiligheid? Miel Ferket: 'Wij bieden een aantal opleidingen die in samenwerking met alle belanghebbenden zijn ontwikkeld. De opleidingen zijn vastgelegd in eindtermen en liggen – voor wat steigers betreft – vast in de Richtlijn Steigers. Er wordt alleen nog te weinig gebruik van gemaakt.' Bij wie ligt hiervoor de verantwoording? Miel Ferket: 'In principe bij de opdrachtgever. Maar de overheid controleert te weinig en de rechtspraak laat op dit gebied ook te wensen over. Het is triest om te zeggen, maar als er doden vallen door verkeerd gebruik van een steiger, krijgt een bedrijf een boete van soms minder dan 4.000 euro per dode. Die verhouding klopt natuurlijk niet.' Gert van der Ent onderkent dat ook de gebruikers zelf nonchalant zijn. 'Wij krijgen materiaal terug, waar veel aan ontbreekt en dat in de praktijk helemaal niet is gebruikt. Je zou dwingend op willen treden maar in de praktijk blijkt dat vaak erg lastig te zijn.'

Veiligheid als gezamenlijke

Dagelijkse werken vele beroepsgroepen op hoogte. Een veilige werkplek zou dan ook 'tussen de oren' van deze medewerkers moeten zitten. De Vereniging van Steiger-, hoogwerk- en betonbekistingbedrijven (VSB) doet er alles aan om dat te realiseren. Zo ontwikkelde de vereniging een serie flyers en checklists voor het veilig werken op hoogte en investeren de leden in hun specialisme middels kennisoverdracht, trainingen, keuringen, certificering, etcetera. Toch is er nog een wereld van verbetering mogelijk. Tijdens een forumdiscussie werd gesproken over de verantwoordelijkheden voor de verschillende partijen in de branche.

Dat veiligheid een kostbaar goed is, bewijst de aandacht die er vanuit alle kanten van de markt voor dit onderwerp is. De Arbeidsinspectie organiseert acties rondom steigers, bouwliften, rolsteigers en bekistingen, er verschijnen nieuwe A-bladen en de Richtlijn Steigers werd recent weer geüpdate. Het maakt duidelijk dat het bieden van een veilige tijdelijke werkplek op hoogte volop in beweging is. Er blijkt echter meer nodig te zijn dan alleen aandacht, want onder de huidige economische omstandigheden komt het regelmatig voor dat concurreren op prijs belangrijker is dan het garanderen van veiligheid. Wordt dat ook zo door de deelnemers aan de forumdiscussie ervaren? Frank Klessens van Alimak Hek: 'De prijs is onder de huidige marktomstandigheden inderdaad vaak belangrijker dan veiligheid. In de hele keten wordt de verantwoordelijkheid voor veiligheid doorgeschoven naar de volgende partij. De opdrachtgever is weliswaar verantwoordelijk voor veiligheid maar legt die verantwoordelijkheid net zo gemakkelijk neer bij zijn toeleveranciers.' Ook Ruud Gaarhuis van Van Thiel United beaamt dat: 'Veiligheid gaat zover als de portemonnee van de opdrachtgever toelaat. De financiële crisis heeft ervoor gezorgd dat veilig-

Ruud Gaarhuis: 'De bouwplaats is een duiventil die niet eenvoudig te controleren is.'

heid een ondergeschoven kindje wordt.' Het gaat echter niet alleen om de prijs. Rob Baken van Manntech Gevelinstallaties: 'Veiligheid is voor sommige opdrachtgevers een té grote vanzelfsprekendheid geworden. Men denkt en verwacht dat een product veilig is, maar vergeet dat onveilige situaties zich met name in de gebruiksfase voordoen.' Ook Adri Wallenburg van Koninklijke Jongeneel ervaart dat: 'De belangrijkste en grootste spelers in de markt weten wel wat er aan veiligheid te koop is en handelen daar ook naar. Maar er is een grote groep aannemers die het niet weet of het blijkbaar niet interesseert. Uiteraard begint veiligheid bij de leveranciers; die moeten een veilig product leveren. Maar in

de praktijk wordt er té vaak gezocht naar goedkopere alternatieven. En bij controlerende instanties, zoals de Arbeidsinspectie, schiet de kennis vaak tekort. Bij een pro-

Frank Klessens: 'Prijs helaas momenteel vaker belangrijker dan veiligheid.'

duct als hout voor steigerdelen is dat ook niet eenvoudig. Er zijn immers veel factoren die de kwaliteit van het hout bepalen.' Leo Pasveer van Harsco Infrastructure merkt dat de inspecties toenemen en in de industrie gemeengoed zijn: 'De industrie stelt veel meer en veel hogere eisen als het om veiligheid gaat. Als leverancier willen wij daarom niet afwachten tot de Arbeidsinspectie zich meldt, maar zelf voorop lopen. De industrie loopt wat veiligheid betreft, ver vooruit op de bouw.'

Strengere controle en handhaving

Jürgen Ferket van Scaffolding Training Europe ziet in de handhaving een belangrijk onderwerp: 'Het draait allemaal om handhaving. Op de bouwplaats weten alle medewerkers het wel, maar veilig werken doet men lang niet altijd. Er moet dus worden gecontroleerd in plaats van gedoogd. Als je ziet wat er -mede door de recessie- allemaal gebeurt, dan is het gewoon wachten op een volgend ongeluk.' Of het gedogen alleen terug te voeren is op de recessie, valt echter te betwijfelen. Leo Pasveer: 'Ik denk dat de recessie ook veel misbruikt wordt. De naleving schiet simpelweg tekort. In de industrie is er voor iedere vijf man die werkzaam zijn, altijd één controleur. Daarmee krijgt veiligheid de aandacht die het verdient.' Nick Stubbe van BIS Industrial Services ziet wel een positieve ontwikkeling: 'De laatste jaren is het veiligheidsniveau in de bouw en industrie meer naar elkaar gegroeid. Door de recessie zie je nu in de bouw het niveau echter weer teruglopen, terwijl in de industrie de controle onverminderd streng blijft. Door die strengere aanpak wordt veiligheid als het ware afgedwongen; er is een streng kwaliteitssysteem, de bestekken zijn zwaar en er worden opleidingen vereist. Dat alles bij el-

kaar zorgt voor een ander veiligheidsbesef.' Ruud Gaarhuis vult aan: 'Daar komt nog eens bij dat werkzaamheden bij de chemische en petrochemische industrie beter te controleren zijn: er is maar één ingang. De bouwplaats daarentegen is een duiventil, waar iedereen komt en gaat. In de bouw zie je bovendien dat de uitvoerder geen tijd meer heeft voor controles. Hij heeft het veel te druk en brengt het grootste deel

Van links naar rechts: Matthijs Pitlo, Adri Wallenburg en Leo Pasveer.

van de dag door in de bouwkeet om van daar alles te organiseren en te regelen.'

Verantwoordelijkheid

Blijkbaar is er een groot verschil in de manier waarop veiligheid wordt beleefd in de bouw en industrie. Wie is er dan eigenlijk verantwoordelijk voor de veiligheid op de steiger, hoogwerker of betonbekisting en is er daarbij verschil tussen de bouw en de industrie? Ruud Gaarhuis: 'In de Richtlijn Steigers staat omschreven dat de 'toezichthouder gebruik' de steiger periodiek moet controleren. Die toezichthouder kan één

Henry Dijkstra: 'Ook een OR-code op rolsteigers kan de veiligheid vergroten.'

van de eigen medewerkers van de opdrachtgever zijn maar ook een externe.' De invulling daarvan verschilt weer per bouwbedrijf. Nick Stubbe: 'Met alle regels die als het ware bovenop elkaar worden gestapeld, wordt

de kans op schijnveiligheid groter. In het woud van regels is er altijd wel één te vinden waarmee je kunt duidelijk maken dat je als opdrachtgever of opdrachtnemer alles hebt gedaan om onveilige situaties te voorkomen. Maar daarmee wordt voorbij gegaan aan het allerbelangrijkste aspect: het besef bij de gebruiker dat veiligheid boven alles moet staan.'

Dat besef is niet van vandaag op morgen een ingeburgerd begrip. Hoe kunnen we die inburgering bereiken en ervoor zorgen dat mensen zich bewust zijn van hun rol in de veiligheidsketen? Nick Stubbe vervolgt: 'Je zult er altijd op moeten blijven hameren. Bij ieder overleg moet veiligheid op de agenda staan. Medewerkers krijgen veiligheidsfilms te zien, ze worden continu geïnformeerd en op de hoogte gehouden van ontwikkelingen - alles erop gericht om de veiligheid zoveel

mogelijk te bevorderen.' Adri Wallenburg: 'Herhaling is inderdaad heel belangrijk. Neem de verwerkingsvoorschriften van producten: die zouden eigenlijk steeds even doorgenomen moeten worden.' Over de bewustmaking van medewerkers vertelt Matthijs Pitlo van Yelloo: 'Om te beginnen moet er voor worden gezorgd dat de toezichthouder, die overall omschreven en voorgeschreven staat, ook daadwerkelijk aanwezig is. En als die aanwezig is, moeten alle veiligheidsaspecten worden beoordeeld en gecontroleerd. Blijkt uit die controles dat er misstanden zijn, dan moeten forse boetes worden uitgedeeld.' Frank Klessens wijst ook op de eigen verantwoordelijkheid: 'Als bedrijf moet je ook zelf de focus gericht houden op veiligheid en daar waar nodig moet je sanctioneren.' Die sanctionering blijkt in de industrie strenger dan in de bouw. Leo Pasveer: 'Wie in de industrie een veiligheids-overtreding begaat, kan vertrekken en hoeft niet meer terug te komen. En niet alleen bij het bedrijf waar de overtreding werd begaan, maar ook niet bij andere industriële bedrijven. Dat werkt in zekere zin afschrik-

VSB-Forumdiscussie

De VSB-Forumdiscussie is een initiatief van de Vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingbedrijven (VSB). Door hun jarenlange ervaring beschikken de VSB-leden over een grote hoeveelheid kennis en deskundigheid. Die

knowhow wordt de laatste jaren ook via de VSB-Forumdiscussies overgedragen. Tijdens de discussies passeren onder meer de stand der techniek, ontwikkelingen en aandachtspunten voor potentiële gebruikers de revue. De VSB-Forumdiscussie wordt

vier maal per jaar georganiseerd, waarbij actuele of relevante onderwerpen centraal staan. De bijeenkomsten staan onder leiding van Frank de Groot, hoofdredacteur van BouwTotaal en vinden plaats onder auspiciën van de PR-commissie van de VSB.

Deelnemers aan de VSB-Forumdiscussie over de verantwoordelijkheden voor vei-

ligheid waren Ruud Gaarhuis van Van Thiel United (Beek en Donk), Henry Dijkstra van Altrex (Zwolle), Rob Baken van Manntech Gevelinstallaties (Moerdijk), Nick Stubbe van BIS Industrial Services (Zwartewaal), Jürgen Ferket van Scaffolding Training Europe (Barendrecht), Frank Klessens van Alimak Hek (Middelbeers), Adri Wallenburg van Koninklijke Jongeneel (Utrecht), Matthijs Pitlo van Yelloo (Spijkenisse) en Leo Pasveer van Harsco Infrastructure (Arkel).

Van links naar rechts: Nick Stubbe, Jürgen Ferket, Frank Klessens, Matthijs Pitlo, Adri Wallenburg, Leo Pasveer, Martin Franke (auteur), Frank de Groot, Rob Baken, Henry Dijkstra en Ruud Gaarhuis.

verantwoordelijkheid

wekkend en draagt sneller bij aan verhoging van het veiligheidsbesef.'

Rol leverancier

Veiligheid draait om bewustzijn; het besef dat het eigen gedrag en dat van anderen de veiligheid op en rond de bouwplaats kan beïnvloeden. Dat bewustzijn leeft als geen

Rob Baken: 'Toetsingskader als opmaat voor gebouwvoorzieningen voor veilig onderhoud.'

ander bij de leveranciers van producten en diensten die van het veilig werken op hoogte hun specialisme hebben gemaakt. Welke veiligheidsmaatregelen bieden zij aan de klant en de uiteindelijke gebruiker? Bekend zijn de gebruiksvorschriften en de tekeningen en berekeningen die voor steigers verplicht zijn. Maar wat is er nog meer? Frank Klessens: 'Veel ongelukken vinden hun oorsprong in veranderingen die op de bouwplaats aan het arbeidsmiddel worden aangebracht. Wij investeren daarom veel in kennisoverdracht naar gebruikers en proberen zo te voorkomen dat zij zelfstandig aanpassingen doorvoeren.' Matthijs Pitlo vult aan: 'Dat betekent bijvoorbeeld ook dat je de gebruikersinstructies in andere talen beschikbaar moet hebben. De bouwplaats van tegenwoordig is immers een bonte verzameling van buitenlandse culturen geworden. Deze vertaling wordt dan ook door de opdrachtgever verzorgd. Daarnaast geven wij op de bouwplaats presentaties, waarin wordt aangegeven hoe men op een veilige manier kan werken met de arbeidsmiddelen die wij leveren.'

Rob Baken van Manntech Gevelinstallaties: 'Wij geven instructies aan degenen die het meest gebruik maken van de geve-

Nick Stubbe: 'Veiligheidsniveau in bouw en industrie groeit langzaam naar elkaar.'

londerhoudsinstallatie. Maar dat is altijd een momentopname. Het glazenwasbedrijf van vandaag kan over een halfjaar vervan-

muleren. Maar leidt dat ook in de gebruiksfase tot meer veiligheid en zijn er niet andere mogelijkheden denkbaar? Ketenintegratie bijvoorbeeld, waardoor het veiligheidsbewustzijn zich breder over de bouwketen verspreidt én er geprofiteerd wordt van wederzijdse kennis en ervaring. Met name dat laatste zou er voor kunnen zorgen dat sneller en efficiënter kan worden gewerkt, en daarmee kosten worden be-

Van links naar rechts: Nick Stubbe, Jürgen Ferket en Frank Klessens.

spaard. Frank Klessens daarover: 'Wij zitten graag in een zeer vroeg stadium met onze opdrachtgevers aan tafel om mee te denken over oplossingen. Daardoor kan er

Jürgen Ferket: 'Veiligheid draait volledig om handhaving.'

ook worden nagedacht over de inzet van alternatieve methoden, technieken en hulpmiddelen die voor bepaalde situaties wellicht goedkoper of efficiënter zijn.' Ruud Gaarhuis ziet dat de cirkel daarmee eigenlijk weer rond is: 'We zouden als bouwkolom meer in processen moeten denken. Dat werkt sneller, veiliger en goedkoper. Maar de werkelijkheid van vandaag is dat er nog steeds veelal wordt uitbesteed op prijs.' Heeft dat procesdenken zich nog steeds geen vaste plaats in de bouwketen verworven? Leo Pasveer: 'Wij merken dat het steeds beter gaat. En onze opdrachtgevers

voren bij werden betrokken. Stap voor stap hebben we eerst het hele proces doorlopen om vervolgens voor iedere fase de meest efficiënte en financieel meest aantrekkelijke oplossing te kiezen. Die planmatige aanpak leidt in de praktijk tot minder faalkosten; alles is van tevoren al uitgedacht.' Rob Baken merkt op dat het bij gevelinstallaties iets complexer is: 'Bij een aannemer komen wij pas in een laat stadium in beeld. Bij

grotere projecten worden wij er over het algemeen wel eerder betrokken. En dat heeft voor de uiteindelijke gebouwbeheerder ontegenzeggelijke voordelen. Daarnaast geldt binnenkort ook nog eens het toetsingskader voor gebouwvoorzieningen voor veilig onderhoud. Deze worden straks bij aanvraag van de bouwvergunning getoetst. Als er geen voorzieningen zijn voor veilig onderhoud, zal er geen bouwvergunning meer worden verleend. Het toetsingskader is daarbij uiteraard van belang voor de gevelonderhoudsinstallaties; de architect moet nu hebben nagedacht over de vraag hoe gevels voor onderhoud op veilige wijze kunnen worden bereikt.' Zelfs bij trainingsinstituut STE ervaart men de groeiende belangstelling voor procesgericht werken. Jürgen Ferket: 'Door ons werk moeten wij voortdurend op de hoogte zijn van de laatste ontwikkelingen in producten en werkmethoden. Daarom vraagt men ons ook regelmatig om mee te denken over een bouwproces en te adviseren.'

Veiligheidsbewustzijn

Door meer in processen te denken, wordt veiligheid een vast onderdeel van het bouwproces. Maar daarmee is de bouw nog niet veiliger. Minstens zo belangrijk is het bewustzijn in alle delen van de organisatie dat veiligheid vereist is. Ruud Gaarhuis: 'Door

Adri Wallenburg: 'Grote groep aannemers weet té weinig van veiligheid.'

alles vast te leggen, weet je nog niet zeker of het op de werkvloer inderdaad veiliger wordt. Je zult daar ook concreet uitleg moeten geven, want een timmerman weet in veel gevallen niet wat de gevolgen van onveilig gedrag zijn. Het uitleggen is dus minstens zo belangrijk als het creëren van regels.' Jürgen Ferket vult aan: 'En die uitleg is niet alleen belangrijk voor de timmerman maar ook voor het middenkader. Als de timmerman doordrongen is van veiligheid en daarop wijst, zal zijn baas die er minder bewust mee bezig is, gewoon opdracht geven om door te blijven werken. Het moet dus van onder én van boven komen.' Henry Dijkstra van Altrex denkt dat ook de bedrijfscultuur bepalend kan zijn. 'Lang niet iedereen binnen het bedrijf heeft evenveel oog voor veiligheid. Men moet elkaar er op

wijzen en helpen beter doordringen te raken van het belang van veiligheid. Wij doen dat onder meer met onze QR-codes: digitale codes op alle rol- en vouwsteiger platformen die met een smartphone kunnen worden gelezen. Nadat de code is ingelezen, krijg je automatisch de handleiding opbouw

Matthijs Pitlo: 'Misstanden met veiligheid fors beboeten.'

en gebruik van het betreffende product op je smartphone te zien. En dat in verschillende talen. Daarmee is het veilig werken weer een stapje dichterbij gebracht. Als leveranciers moeten we die veiligheid ook zoveel mogelijk uitdragen.' Frank Klessens: 'Veiligheidsbesef is er niet van de één op de andere dag. Dat heeft tijd nodig. Daarom moet er zo vroeg mogelijk mee worden begonnen. Ik denk dat het goed zou zijn wanneer er in de opleidingen voor timmerman, uitvoerder, et cetera, een vast onderdeel veiligheid zou zijn.' Leo Pasveer: 'En dat proces moet zich binnen het bedrijf voortzetten. Mensen krijgen ook binnen bedrijven nog veel geleerd, maar als het fout gaat wordt men vaak volledig afgebrand. Het zou veel beter zijn als we elkaar aanspreken op fout gedrag. Je kunt gemakkelijk even stoppen, iemand aanspreken en corrigeren en vervolgens weer verder gaan. Op die manier raakt de bouw langzaam doordrenkt van het veiligheidsbewustzijn.'

Goed communiceren

Ook de VSB beseft dat er nog het nodige te doen is en probeert onder meer met flyers, richtlijnen en andere documentatie handvatten te bieden, waarmee veiligheid op de bouwplaats kan worden ingevuld. Is daar in de praktijk al iets van te merken? Mat-

Leo Pasveer: 'Procesdenken leidt tot meer veiligheid en efficiency en minder kosten.'

thijs Pitlo: 'Wij proberen op de bouwplaats of bouwkeet een duidelijke documentatieset beschikbaar te hebben en een toelichting te geven op veiligheid. In de afgelopen tien jaar hebben wij wel gemerkt dat veiligheid bij veel meer mensen leeft en steeds bekender is. Dat neemt niet weg dat er nog een hoop te doen blijft.' Ruud Gaarhuis vult aan: 'Het vergt ook een inspanning van de verschillende bedrijven. Wij geven bijvoorbeeld veel trainingen over de Richtlijn Steigers. Dat doen we door het hele land en merken dat mensen daar veel van opsteken. Die 1-op-1 communicatie met klanten en gebruikers is ontzettend belangrijk.' En ook voor de opdrachtgevers is het van grote waarde, aldus Adri Wallenburg. 'Die heeft de plicht om zijn mensen te informeren en krijgt nu eigenlijk alles op de presenteerblaadje aangereikt. Informeert hij zijn medewerkers niet, dan is Leiden in last als er iets op de bouwplaats gebeurt.'

Zijn er nog aanvullende acties die de branche zou kunnen organiseren om de veiligheid verder te verbeteren? Ruud Gaarhuis en Leo Pasveer melden allebei de voorloopleuning als optie om de veiligheid op de bouwplaats verder te verbeteren. Henry Dijkstra ziet in de ladderuitstap een oplossing om ongelukken met het afstappen van ladders op hoogte te voorkomen. Frank Klessens besluit: 'Het allerbelangrijkst is dat men het juiste arbeidsmiddel gebruikt. Het komt nog vaak voor dat er oneigenlijk gebruik wordt gemaakt van bepaalde middelen. Ik denk dat de branche daar nog voor verbetering vatbaar is. En aan die verbetering draag de VSB graag bij.'

Van links naar rechts: Rob Baken, Henry Dijkstra en Ruud Gaarhuis.

gen zijn door een ander bedrijf. Dat nieuwe glazenwasbedrijf krijgt van de gebouwbeheerder echter net zo gemakkelijk de sleutel van de gevelonderhoudsinstallatie mee. En die stappen vervolgens in en gaan aan het werk. Feitelijk zonder instructie en zonder écht te weten hoe de installatie werkt. Je staat er versteld van hoe mensen met hun leven omgaan. Om dat zoveel mogelijk te voorkomen, wijzen wij gebouwbeheerders steeds vaker op hun verantwoordelijkheden.'

Ketenintegratie

Er wordt dus het nodige gedaan om het veilig gebruik van bijvoorbeeld steigers, hoogwerkers en betonbekistingen te sti-

ook, want die ervaren dat zij door in processen te denken aan het eind van de rit goedkoper uit zijn.' Ook bij Yelloo ervaart men die trend. Matthijs Pitlo: 'Bij diverse projecten waar wij momenteel mee bezig zijn, worden we al in het beginstadium betrokken. Vergeleken met een aantal jaren geleden, mag dat voor de verhuur best een omslag worden genoemd. Stap voor stap doorlopen we eerst het hele project om vervolgens voor iedere fase de meest efficiënte en financieel meest aantrekkelijke oplossing te kiezen. Die planmatige aanpak leidt in de praktijk tot minder faalkosten; alles is van tevoren al uitgedacht.' Matthijs Pitlo: Ik ben momenteel met een project bezig waar we al een halfjaar van te

VSB Forumdiscussie

Scholing en opleiding vereisen

Scholing en opleiding staan in de bouw en industrie volop in de belangstelling. Dat geldt zeker voor die beroepen die direct of indirect gerelateerd zijn aan het werken op hoogte. Juist voor deze beroepen dient de hoogste prioriteit bij scholing te liggen: scholing van de monteur én de gebruiker. Hoe is het met die scholing en de kwaliteit ervan in de praktijk gesteld? Is de scholing van voldoende hoog niveau of is er ruimte voor verbetering? En waar moet rekening mee worden gehouden wanneer een opleiding wordt gekozen? Deze en andere vragen werden beantwoord tijdens de VSB-forumdiscussie Scholing en opleiding.

Tekst: Martin Franke, Beta Public Relations BV

Wanneer scholing voor het werken op hoogte ter sprake komt, wordt al snel gedacht aan de opleiding van monteurs die steigers, hefsteigers, liften of hangbruginstallaties bouwen. Minder vaak wordt er stilgestaan bij de scholing van gebruikers. En dat terwijl het werken op hoogte juist voor hen een 'noodzakelijk kwaad' is; een discipline waar ze niet voor opgeleid zijn. Daar komt nog eens bij dat er, zeker als het om de montage van stalen steigers gaat, veel onduidelijkheid is over de waarde van certificaten, passjes, en dergelijke. De VSB zet zich op alle mogelijke manieren in om hier zoveel mogelijk duidelijkheid te geven. Op welke wijze zijn de deelnemers aan de forumdiscussie be-

Marcel Koerts: 'Goed opgeleid personeel zorgt voor meer veiligheid en efficiency.'

trokken bij het scholen van monteurs en gebruikers en in welke mate is er afstemming tussen beide? Jan Ockhuizen van Layher: 'Werkgevers hebben een wettelijke verplichting om ervoor te zorgen dat hun werknemers beschikken over de juiste be-

roepsspecifieke opleiding en deskundigheid. Je zou zeggen dat daarmee veel getraind en opgeleid moet worden. Maar het begrip deskundigheid is rekbaar. In sommige gevallen ben je deskundig na het doorlopen van een checklist terwijl in andere situaties de deskundigheid pas wordt verkregen na het volgen van een meerjarige opleiding. Zelf hebben wij als Layher een-daagse cursussen ontwikkeld voor Layher Allround, Blitz en evenementbouw. Een rolsteigerinstructie gebeurt op klantverzoek door onze buitendienst, dikwijls op locatie. Op deze manieren proberen we tegemoet te komen aan vragen uit de markt.'

Opleiding op maat

Opleiding en scholing zijn niet voor ieder arbeidsmiddel hetzelfde. Dat merkt ook Koen Geuens van Alimak Hek: 'Bij onze hefsteigers is de gebruiker tegelijkertijd de bediener. Dat kan alleen als die daarvoor getraind is. Die training bestaat uit een bedieningsinstructie en het doorlopen van de belangrijkste controlepunten.' Marcel Koerts van Opleidingsbedrijf VSB vult aan: 'Het is daarom goed om vooraf vast te leggen waar het over gaat. Een gebruiker of bediener kan per arbeidsmiddel verschillen. En ieder arbeidsmiddel wordt anders of meer of min-

der intensief gebruikt. Neem alleen de steiger: er zijn maar liefst 34 verschillende beroepsgroepen die de steiger gebruiken. Daar komt nog eens bij dat opleiden en trainen twee begrippen zijn die vaak door elkaar worden gehaald. Er is een behoorlijk verschil: opleiden leidt tot een diploma; trai-

Koen Geuens: 'Zwaar werk op hoogte is alleen te doen als je goed getraind bent.'

nen tot een certificaat. Daartussen bevindt zich echter een groot grijs gebied.' Arnoud Gerritsen van Mol Verhuur: 'De gebruiker van een bouwlift brengt alleen goederen op en neer en mag in principe niets anders doen dan dat. Eventuele wijzigingen aan de bouwlift moeten door een opgeleide monteur worden doorgevoerd. Momenteel wordt hard gewerkt aan het definiëren van de eindtermen voor een opleiding die door Opleidingsbedrijf VSB zal worden verzorgd. Delen van de kennis die aan monteurs wordt overgedragen, wordt ook behandeld in trainingen van gebruikers; een goede mogelijkheid om een beter bewustzijn van veiligheid bij te brengen.' Hans Aarse van IPAF,

Arnoud Gerritsen: 'Wie 's avonds weer gezond thuis wil komen, móet overdag veilig werken. Dat vergt training en opleiding.'

gespecialiseerd in opleidingen voor hoogwerkers, verklaart de manier waarop cur-

sussen voor hoogwerkers worden ingevuld: 'Bij een hoogwerker is de gebruiker ook vaak de bediener. Daar zijn verschillende cursussen voor. Waar wij steeds vaker onze aandacht op richten is het management. Wij willen ook de leidinggevenden bewust maken van hun rol als het om het veilig werken met en bedienen van hoogwerkers gaat. Daar hebben we een speciale cursus voor ontwikkeld. Tijdens deze cursus wordt onder meer antwoord gegeven op vragen zoals 'is het juiste arbeidsmiddel gekozen?' en 'is de keuze van de machine terecht?'

Betrokken en bewust

Scholing en opleiding hebben alles te maken met veiligheid; een onderwerp waar de branche van nature nadrukkelijk bij betrokken is en bewustzijn van alle betrokken partijen vergt. In hoeverre zijn de deelnemers aan de forumdiscussie betrokken bij scholing en de keuze daarvoor? Marcel Koerts: 'Als Opleidingsbedrijf VSB zijn wij onlosmakelijk verbonden met de opleidingen (1e) Monteur Steigerbouw en de leerbedrijven die daarbij betrokken zijn. De keuze voor zo'n opleiding wordt door de werknemer of het bedrijf zelf gemaakt. Wat ons betreft kan dat niet breed genoeg zijn: steigerbouw is een specialisme en een kleine aannemer zou er goed aan doen, wanneer hij één van zijn metselaars aanmeldt voor een cursus waarmee minimaal een steigerpas met persoons Certificering wordt behaald. Die situatie doet zich alleen niet vaak voor.'

VSB-Forumdiscussie

De VSB-Forumdiscussie is een initiatief van de Vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingbedrijven (VSB). Door hun jarenlange ervaring beschikken de VSB-leden over een onschatbare hoeveelheid kennis en deskundigheid. Die knowhow wordt onder meer via de forumdiscussie overgedragen. Tijdens de discussie passeren onder meer de stand der techniek, ontwikkelingen en aandachtspunten voor potentiële gebruikers de revue. De VSB-Forumdiscussie wordt vier maal per jaar georganiseerd, waarbij actuele of relevante onderwerpen centraal staan. De bijeenkomsten staan onder leiding van Frank de Groot, hoofdredacteur van BouwTotaal en vinden plaats onder auspiciën van de PR-commissie van de VSB.

Deelnemers aan de VSB-Forumdiscussie over scholing en opleiding waren Marcel Koerts van Opleidingsbedrijf VSB (Rotterdam), Matthijs Pitlo van Yelloo (Zwolle), Koen Geuens van Alimak Hek (Middelbeers), Jan Ockhuizen van Layher (Raamsdonkveer), Hans Aarse van IPAF ('s Gravendeel) en Arnoud Gerritsen van Mol Verhuur (Dordrecht).

betrokkenheid en bewustzijn

Hij vervolgt: 'Opleidingsbedrijf VSB heeft natuurlijk wel alles te maken met de nieuwe scholingsstructuur die vanaf 1 juli 2013 geldt. Doel daarvan is om te komen tot een omgeving waarin wordt gewerkt met gekwalificeerd personeel. Als het om steigerbouw gaat, kan dat gekwalificeerde personeel uitstekend via ons worden verzorgd. En tot op zekere hoogte kunnen wij voor andere 'takken van sport' de trainingen en cursussen verzorgen. Zo zijn we inmiddels betrokken bij de ontwikkeling van nieuwe cursussen voor de secties betonbekisting- en hoogwerkbijbedrijven van de VSB en wordt nadrukkelijk ook de

Matthijs Pitlo: 'Helaas sneuvelen opleidingen vaak in de bezuinigingsrace binnen bedrijven.'

deur opgehouden naar andere branches en individuele bedrijven. Centraal daarbij staat steeds: professionalisering van het veilig werken op hoogte.'

Kennis aantoonbaar maken

Waar persoonscertificering ook gereguleerd wordt voor de steigerbouw, wordt dit al geruime tijd toegepast voor hangbruginstallaties. Matthijs Pitlo: 'Voor hangbruginstallaties geeft STE trainingen en instructies die veelal worden afgerond met persoonscertificering. Het examen wordt afgenomen door een onafhankelijk examen bureau wat onder toezicht staat van D.N.V.' Daarnaast geeft Matthijs Pitlo zelf al meer dan 25 jaar hangbrug- en rolsteigerpresentaties op locatie. 'De presentatie kan bestaan uit een theorie- met een praktijkgedeelte. Deelnemers ontvangen na afloop een bewijs van deelname. De mogelijkheid bestaat dat deze presentaties met praktijkgedeelte ook worden afgesloten met een toets. Het is echter geen 'rijbewijs' voor hangbruginstallaties en rolsteigers en daarmee blijft het een beetje een grijs gebied.'

Dat grijze gebied zou zich ook kunnen voordoen tussen leveranciers en verhuurders van arbeidsmiddelen. Is er inderdaad een verschil in de opleiding en scholing die door deze groepen worden verzorgd? Koen Geuens: 'Als verhuurbedrijf moet je aantoonbaar kunnen maken dat je instructies hebt gegeven. Bij hefsteigers is de bediener tegelijkertijd de gebruiker. Deze moet dan ook instructies hebben gekregen en hiervoor hebben gete-

Jan Ockhuizen: 'Wettelijk vereiste deskundigheid rekbaar begrip.'

kend. Dat wil echter niet zeggen dat ze het ook hebben begrepen.' Hans Aarse vult aan voor de hoogwerkers: 'Volgens de Arbowet moeten gebruikers van hoogwerkers een adequate bedieningsinstructie hebben gekregen. Dat is echter veelal niet voldoende. Je zult een kwalitatief goede cursus moeten geven. Daar is onze managementtraining ook voor bedoeld: managers ervan be-

wust maken dat scholing belangrijk is. Als IPAF bieden wij daarbij als voordeel dat onze cursussen overal hetzelfde zijn en wereldwijd worden geaccepteerd. In Amerika zijn we nu zelfs al bezig met e-learning. De theorie wordt daarbij via internet bijgebracht maar tijdens de examendag wordt zowel de praktijk als de theorie 'live' getoetst.'

Vrijwillig of verplicht?

Van levensbelang of noodzakelijk kwaad? Die vraag blijft toch vaak hangen als het om scholing gaat. Het feit dat het management daar tijdens trainingen op moet worden gewezen, is al veelzeggend. Blijft er rondom scholing en opleiding niet te vaak een zweem van vrijwilligheid hangen? 'Dat denk ik niet', aldus Koen Geuens. 'Als er in de dagelijkse praktijk iets misgaat, dan loop je als werkgever het risico dat de jurist op de stoep staat om te vragen of de trainingen wel goed verzorgd waren. Dat betekent ook dat je vóóraf goed moet nadenken over competenties en eindtermen van opleidingen. Als die goed zijn en het examen is daarvan afgeleid, dan kun je ervan uitgaan dat de opleiding

Hans Aarse: 'Management bewust maken van verantwoordelijkheid voor goede opleiding.'

goed is. Dat staat los van de vraag hoe die opleiding heeft plaatsgevonden.' Ook Hans Aarse kan zich niet vinden in vrijwilligheid: 'Cursussen zijn een verplichting voor iedereen die zijn mensen veilig wil laten werken. Het gaat niet om cursusinkomsten maar om de veiligheid van mensen: gebruikers, bedieners en monteurs.'

Zijn opleiden en examineren daarmee gescheiden trajecten of onlosmakelijk met elkaar verbonden? Marcel Koerts: 'Het komt vaak voor dat beide activiteiten worden gecombineerd. Dat is te vergelijken met een slager die zijn eigen vlees keurt: we moeten dat zoveel mogelijk uitbannen; de onafhankelijkheid en betrouwbaarheid zijn daarmee in het geding. Vergeet niet dat de monteur van een steiger de verantwoordelijkheid draagt voor de 34 beroepsgroepen die op zijn steiger gaan werken. Daar kan je niet losbollig mee opgaan. Examineren moet daarom absoluut onafhankelijk zijn en blijven.' Koen Geuens: 'Je kunt het vergelijken met autorijles: je leert het van een instructeur en wordt vervolgens getest door een examinator.'

Branche wijst de weg

Voor bouwlijsten is het volgens Arnoud Gerritsen minder goed geregeld. 'Vanuit de

VSB zijn we dat nu beter aan het structureren. Er worden eindtermen gedefinieerd en een examenstructuur vastgelegd. Vanuit de markt is daar veel vraag naar. Waar we bij de ontwikkeling van de cursus tegenaanlopen, is het ontbreken van standaardisatie bij liften. Dat betekent dat de eindtermen voor de opleiding zoveel mogelijk machine-onafhankelijk zijn samengesteld. Daarnaast is er vraag naar praktische hands-on informatie. Vroeger plaatsten onze monteurs de bouwlijst en gaven vervolgens een korte instructie. Tegenwoordig wordt er naast gekwalificeerde trainingen door de aannemer expliciet gevraagd om een toolboxmeeting. Dat komt niet alleen de veiligheid van de gebruiker ten goede. De leverancier weet zich op deze manier ook verzekerd van gebruikers die zorgvuldiger met zijn materiaal omgaan. Dat is voor beide partijen gunstig.'

Koen Geuens: 'Met de komst van dergelijke opleidingen bewijst de branche dat zij uitstekend in staat is om opleidingen vorm en inhoud te geven. De VSB is geen commerciële partij en heeft dan ook geen financieel voordeel bij cursussen. Sterker nog: als branche wil je ten koste van alles negatieve publiciteit voorkomen.

Er is de branche dan ook alles aan gelegen om hoogwaardige trainingen en cursussen te ontwikkelen. Bovendien gaan de faalkosten met goed getraind personeel naar beneden. Daar profiteren de bedrijven dus zelf ook van.' Marcel Koerts vult aan: 'De industrie bewijst dat ze uitstekend in staat is om antwoord te geven op de vragen uit de markt. Het gemeenschappelijk belang: het kaf van het koren scheiden.'

Nieuwe scholingsstructuur

Dat de branche een grote rol speelt bij scholing en opleiding bewijst de VSB met een breed scala aan initiatieven: symposia, checklists, demonstraties en toolboxmeetings, richtlijnen, een roadshow - allemaal initiatieven om het kennisniveau van monteurs, gebruikers en bedieners te verhogen. Dezelfde drijfveer geldt ook voor de nieuwe scholingsstructuur voor steigerbouw. Marcel Koerts hierover: 'In de nieuwe structuur zijn de bevoegdheden beter gedefinieerd en wordt het huidige passensysteem vervangen door een systeem met persoonscertificering. Daarmee worden ook de huidige cursussen wat verzwakt en wordt er nadrukkelijker gekeken naar de opleiding van buitenlandse werknemers.'

'Als Opleidingsbedrijf VSB richtte de aandacht zich vanaf de oprichting primair op steigers. De steiger neemt nog steeds een prominente plaats in, maar er zijn meer arbeidsmiddelen waarmee op hoogte wordt gewerkt. Steeds vaker vraagt de branche ons om ook daarvoor een opleiding, cursus of training te bieden. Daarmee verbreedt ons werkterrein zich over de vakgebieden van de VSB.'

Erkenning van specialisme

Tijdens de Bouwbeurs 2013 kondigde de VSB een nieuwe scholingsstructuur aan. Met het initiatief moet meer duidelijkheid voor alle partijen worden gecreëerd als het om scholing voor de steigerbouw gaat. Dat geldt niet alleen voor klanten die nu beter zicht hebben op de vraag wie wel en wie niet voldoet. Maar ook voor steigermontagebedrijven, voor wie de keuze voor een opleider wordt vergemakkelijkt. Dat inzicht en die helderheid draagt bij aan verdere verbetering van de vakbekwaamheid van steigermonteurs en daarmee aan de kwaliteit en veiligheid in de branche. De nieuwe scholingsstructuur is dan ook een nog duidelijkere erkenning van het specialisme steigermonteur. De disciplines steigerbouwer A en B worden, zonodig met bijscholing, geüpgraded naar Monteur en 1e Monteur.

De nieuwe scholingsstructuur is van toepassing op iedereen die steigers monteert en wordt geborgd in de Richtlijn Steigers. De structuur is sinds de presentatie tijdens de Bouwbeurs van kracht en geldt uiterlijk 1 januari 2017 voor iedereen. Binnen de scholingsstructuur kan een door de overheid en de branche erkend diploma op MBO-niveau worden behaald of een door de branche erkend branchecertificaat onder persoonscertificering. Om dit te behalen biedt Opleidingsbedrijf VSB leer/werktrajecten aan. Daarnaast kunnen theoretische en praktische trainingen en cursussen worden gevolgd die worden afgesloten met een gecertificeerd examen. Daarnaast biedt de nieuwe scholingsstructuur een traject waarmee verworven competenties kunnen worden erkend (EVC). Tijdens dit traject worden de opgedane kennis, vaardigheden en ervaring (vakbekwaamheid) aangetoond en formeel vastgelegd in een portfolio, waarmee de vakbekwaamheid kan worden beoordeeld en erkend. Met de EVC kunnen monteurs steigerbouw worden gekwalificeerd en kunnen eventueel ontbrekende vakbekwaamheden worden vastgesteld en gekoppeld aan een scholingsadvies. Voor de overgangperiode van 2013 tot 1 januari 2017 is speciaal een versnelde EVC-procedure ontwikkeld, waarmee monteurs over de branche-erkende certificaten kunnen beschikken.

Voorkomen fraude en schijnveiligheid

Nieuwe scholingsstructuur steigerbouw benadrukt specialisme

Recent is de Richtlijn Steigers geactualiseerd. Daarmee dient zich ook een nieuwe scholingsstructuur aan die tegenwicht biedt aan de valse certificaten die momenteel in omloop zijn. De nieuwe structuur geldt voor iedereen die steigers monteert en treedt uiterlijk 1 januari 2017 in werking. Welke gevolgen heeft de nieuwe structuur voor de branche en wat valt er te verwachten van het branchecertificaat, de persoons certificering en de EVC-trajecten? Deze en andere vragen werden beantwoord tijdens een VSB-forumdiscussie.

Voordat wordt ingegaan op de opleidingsstructuur is het goed om even stil te staan bij de Richtlijn Steigers waar de nieuwe structuur deel van uitmaakt. De

Dick Koster, Van der Panne Steigerbouw: 'Onderaannemers nu stimuleren om ook te investeren in opleiding en kwaliteit.'

richtlijn werd zo'n 5 jaar geleden geïntroduceerd en is sindsdien steeds aangepast aan de stand der wetenschap. De meest recente update zag in december 2013 het licht. Op de vraag wat het belang is van de Richtlijn Steigers voor de branche antwoordt René Scholts van SA Safety & Training Consultants: 'De richtlijn draait om kwaliteit en daarmee om een veilige steiger. Die koppeling tussen kwaliteit en veiligheid ligt eigenlijk vast in de Richt-

lijn Steigers.' Peter Rijnbeek vult aan: 'Met de Richtlijn Steigers willen we bedrijven de middelen bieden om een veilige steiger te bouwen. Je moet er op kunnen vertrouwen dat je 's avonds weer net zo gezond naar

Voor sommigen is het niet direct duidelijk dat het hier om de steigerconstructie en bijbehorende taak/risicoanalyse gaat.'

Nieuwe scholingsstructuur Een belangrijke aanpassing van de Richtlijn Steigers betreft de scholingsstructuur.

Waar bestaat die aanpassingen in grote lijnen uit? Peter Rijnbeek: 'De richtlijn kende een scholingsstructuur die eigenlijk al voorhanden was en door VSB en Fundeon was ingevuld. In de update komen nu nieuwe eindtermen die nadrukkelijker inspelen op de praktijk en de eisen van vandaag. Ook de functies zijn anders ingevuld. In de geactualiseerde versie wordt nu een onderscheid gemaakt tussen hulpmonteur, monteur, 1e monteur en voorman.' Peter Hecker van VSB vult aan: 'Achtergrond is de gedachte om de opdrachtgever te ontzorgen.

Die wordt altijd geconfronteerd met de vraag hoelang bepaalde kennis 'houdbaar' is. Dat wordt met de nieuwe scholingsstructuur van de richtlijn geregeld. Dat geldt ook voor de manier waarop men een bepaald scholingsniveau bereikt.' Miel Ferket ziet de update dan ook als een belangrijke mijl-

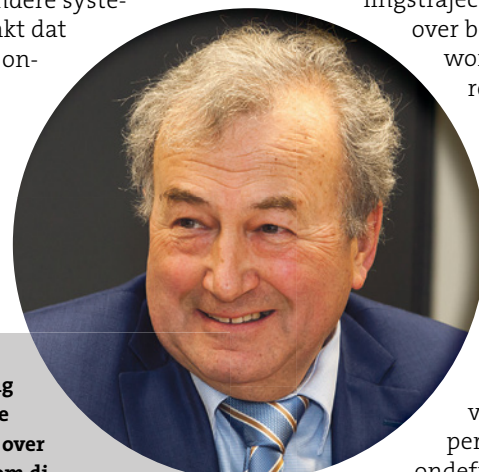

Marcel Koerts, Opleidingsbedrijf VSB: 'Bestaande competenties aantonen en zonodig aanvullen met deelcursussen.'

huis kunt gaan als je er 's ochtends op bent gaan staan. Daar is een veilige, betrouwbare steiger voor nodig die aan de laatste stand der wetenschap voldoet.'

Jan de Swert van Altrad Balliauw Groep: 'De Richtlijn Steigers kun je ook niet los zien van Europese ontwikkelingen. Op Europees niveau is er doelstellingswetgeving die in de verschillende landen vertaald is door branche- en vakverenigingen. Daarmee maakt de richtlijn tastbaar wat er in Europa gewenst wordt.' Miel Ferket van Scaffolding Training Europe vult aan: 'Waar wij in Nederland de Richtlijn Steigers hebben, kent men in België de Code van Goede Praktijken. Die code is op maat van het Koninklijk Besluit geschreven. In Nederland houden opdrachtgevers je echter meer aan de Richtlijn Steigers.'

Wie naar de meest recente update kijkt, zal al snel merken dat er meer veranderd is dan alleen de scholingsstructuur. Peter Rijnbeek licht toe: 'Een belangrijk punt is de overgang van standaard- en complexe steigers naar de begrippen fabrikant- en bedrijfsconfiguratie. Met de introductie van deze door het steigerbouwbedrijf (bedrijfsconfiguratie) of de fabrikant (fabrikantconfiguratie) opgestelde steigers wordt meer ruimte geboden voor standaardisatie. Een ander punt is de collectieve beveiliging. Die dient te allen tijde voorop te staan. Alleen wanneer het écht niet toepasbaar is, kan middels een Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E) de collectieve beveiliging worden vervangen door andere systemen.' René Scholts denkt dat die overgang ook voor onduidelijkheid kan zorgen: 'Het begrip RI&E is geen eenduidig begrip en zou in de praktijk wel eens kunnen 'wringen'.

Miel Ferket, Scaffolding Training Europe: 'Grote uitdaging om mensen over de drempel te helpen om diploma te halen.'

paal: 'Vanuit de EU is de Richtlijn Veilig Werken op Hoogte samengesteld. In de richtlijn is onder meer vastgelegd dat valgevaar moet worden voorkomen. Daarnaast moet duidelijk worden gemaakt wat een taak inhoudt en welke bevoegdheden daarbij horen. Tenslotte is bepaald dat voldoende scholing en onderwijs nodig zijn. Dat is met deze update nu eindelijk vastgelegd. Daarin onderscheidt de Richtlijn Steigers zich van alle andere initiatieven.' Wouter Slob van Bouwradius: 'Waar het om gaat zijn kennis en vaardigheden. Daar moet iemand aan het eind van een scholingstraject in voldoende mate

over beschikken. Hoe die weg wordt afgelegd is minder relevant; daar biedt de nieuwe scholingsstructuur meerdere mogelijkheden voor.' Bovendien geeft de richtlijn duidelijkheid als het om opleiden gaat', vult Jan de Swert aan. 'In de wetgeving wordt gesproken over een bevoegd of bekwaam persoon. Dat is een wat ondefinieerbare term. Die term wordt nu door de update verhelderd.'

VSB-Forumdiscussie

De VSB-Forumdiscussie is een initiatief van de Vereniging van Steiger-, Hoogwerken en Betonbekistingbedrijven (VSB). Door hun jarenlange ervaring beschikken de VSB-leden over een onschatbare hoeveelheid kennis en deskundigheid. Die know-how wordt ook via de forumdiscussie overgedragen. Tijdens de discussie passeren onder meer de stand van de wetenschap, ontwikkelingen en aandachtspunten voor potentiële gebruikers de revue. De VSB-Forumdiscussie wordt vier maal per jaar georganiseerd, waarbij actuele of relevante onderwerpen centraal staan. De bijeenkomsten staan onder leiding van Frank de Groot, hoofdredacteur van BouwTotaal en vinden plaats onder auspiciën van de PR-commissie van de VSB.

V.l.n.r. met de klok mee: Gaston Vleminckx, Jan de Swert, René Scholts, Peter Rijnbeek, Wouter Slob, Dick Koster, Peter Hecker, Miel Ferket, Sjaak Rowinkel, Marcel Koerts, Martin Franke en Frank de Groot.

Deelnemers aan de VSB-Forumdiscussie over de nieuwe scholingsstructuur voor de steigerbouw waren Gaston Vleminckx en Jan de Swert van Altrad Balliauw Groep (Verrebroek, België), René Scholts van SA Safety & Training Consultants (Middelharis), Peter Rijnbeek, voorzitter van de Commissie Richtlijn Steigers, Wouter Slob van Bouwradius (Zoetermeer), Dick Koster van Van der Panne Steigerbouw (Rotterdam), Peter Hecker van VSB (Zoetermeer), Miel Ferket van Scaffolding Training Europe (Barendrecht), Sjaak Rowinkel van Harsco Infrastructure (Velsen) en Marcel Koerts van Opleidingsbedrijf VSB (Rotterdam).

Meerdere wegen

Met de komst van een nieuwe scholingsstructuur is altijd de vraag hoe dat in de praktijk geregeld wordt. Per slot van rekening is de uitvoering minstens zo belangrijk als de plannen die eraan vooraf gingen. Wie gaat de nieuwe scholingsstructuur invullen? Waar moet men terecht voor scholing en hoe verhouden die opleiders zich tot elkaar? Marcel Koerts van Opleidingsbedrijf VSB: 'Het verschil tussen opleidings- en cursusinstituten is dat de eerste opleidt voor een diploma en de tweede cursussen geeft die tot een certificaat leiden. In de Richtlijn Steigers wordt uitgegaan van een zogenaamd kwalificatiedossier dat voor alle scholing - ook cursussen - hetzelfde is. Voor Opleidingsbedrijf VSB is opleiden een kerntaak waarbij de nadruk ligt op de BBL-opleiding. Daarnaast geven we in samenwerking met verschillende partners cursussen.' Onderdeel van de nieuwe scholingsstructuur is een EVC-

Peter Hecker, VSB: 'Opdrachtgevers ontzorgen als het om 'houdbaarheid' van kennis gaat.'

ties aantoonbaar moet onderhouden middels persoons-certificatie. Dit moet al binnen 5 jaar na het behalen van het diploma.'

René Scholts: 'Zonder dat bijspijkeren gaan er echt problemen ontstaan. Bijvoorbeeld met pijp-

koppelingconstructies. Veel steigerbouwers die alleen maar ervaring kunnen hebben met systeemsteigers kunnen geen pijpkoppelingconstructies bouwen.' Dick Koster

van Van de Panne Steigerbouw:

'Waar het in onze branche om gaat, zijn vakmensen.

Als je pijpkoppelingconstructies niet snapt of niet kunt bouwen, ben je eigenlijk geen steigerbouwer. Een steigerbouwer moet een goede opleiding hebben. Daarna kan je in een bedrijf altijd een keuze maken welke kant je op wilt.' Miel Ferket beaamt dat: 'Je moet inderdaad een goede basis hebben. Op grond daarvan maak je een keuze voor de materialen waar je bedrijf mee werkt. Sommige bedrijven kiezen ervoor om de nadruk te leggen op meters maken, andere kiezen juist voor een niche-markt en onderscheiden zich op die manier. Je kunt het een beetje vergelijken met autorijden. Je leert het, maar na het behalen van je rijbewijs begint het leren pas écht. Dan pas kan je in de praktijk ervaren hoe het écht moet.'

Peter Rijnbeek, Commissie Richtlijn Steigers: 'Aantoonbare deskundigheid uit Arbowet nu tastbaar te maken.'

traject. Hierbij kunnen verworven competenties worden erkend. Wat valt er van dat traject verwachten? Marcel Koerts: 'Binnen het EVC-traject worden de ervaringen van een werknemer getoetst op basis van het kwalificatiedossier. Competenties die niet kunnen worden aangetoond, moeten door middel van deelcursussen of specifieke modules worden aangevuld. Het gaat dan vaak om theoretische kennis omdat de betreffende ervaring vaak in de praktijk is opgedaan. Je kunt het EVC-traject dan ook zien als een weg om tot een er-

Belangrijke datum

Een belangrijke datum in de agenda van iedereen die actief is in de steigerbouw, is 1 januari 2017. Op die dag wordt de nieuwe structuur werkelijkheid. Tot die tijd hebben bedrijven de tijd om hun werknemers op het juiste niveau te brengen. Om op het gewenste niveau te komen, staan drie mogelijkheden open: een diploma op MBO-niveau, een branchecertificaat met persoonscertificering of een EVC-traject leidend tot diploma.

Wat zijn de uitdagingen voor de branche? Dick Koster: 'Om te beginnen natuurlijk: zorgen dat je eigen medewerkers zo snel mogelijk over de juiste papieren beschikken. Daarnaast gaan wij ook breder: wij stimuleren onze onderaannemers heel actief om ook de kwaliteit te leveren die wij willen bieden. Dat betekent: diploma's halen. Dat is ook onze verantwoordelijkheid. Wij moeten ervoor zorgen dat goede mon-

varingscertificaat te komen. Dit ervaringscertificaat, zonnig aangevuld met specifieke cursussen en/of training, leidt tot een branchecertificaat of zelfs het officiële diploma.'

'Toch is er nog een grote slag te maken', aldus Miel Ferket. 'In de branche wordt nog vaak gedacht dat het aantonen van ervaringen voldoende is. Het gaat natuurlijk om het eindresultaat; dus de ervaringen én de cursussen. EVC's hebben twee kanten: een vakinhoudelijke en een procedurele. De vakinhoudelijke is daarbij echter wel het belangrijkste. Het moet niet een achterdeurtje zijn voor mensen die eigenlijk niet in staat zijn om hun diploma te halen. De 'tekorten' moeten eerst worden bijgespijkerd en pas dan komt het certificaat. Het is goed om daarbij te bedenken dat je een diploma over het algemeen voor het leven behaalt, maar dat je in de steigerbouw competen-

René Scholts, SA Safety & Training Consultants: 'Iedereen er van doordringen dat nu opleiden noodzakelijk is.'

Wouter Slob, Bouwradius: 'Weg naar kennis en vaardigheden minder relevant dan eindresultaat.'

Scholingsstructuur in één oogopslag

Waarom nieuwe scholingsstructuur?

- Duidelijkheid voor klanten: wie voldoet wel/niet?
- Duidelijkheid voor steigermontagebedrijven: welke opleiders te kiezen?
- Aantoonbare vakbekwaamheid voor de monteurs.
- Kwaliteit en veiligheid branche krijgt nieuwe impuls.
- Erkenning specialisme steigermonteurs.
- Upgraden van steigermonteur A en B naar Monteur en 1e Monteur.

Voor wie van toepassing?

- Voor iedereen die steigers monteert.
- Geborgd in Richtlijn Steigers.

Wanneer van kracht?

- Vanaf heden, maar uiterlijk voor iedereen vanaf 1 januari 2017.

Wat zijn de mogelijkheden?

- Diploma op MBO-niveau (erkenning overheid en branche).
- Branchecertificaat onder persoonscertificering (erkenning branche)

Hoe te bereiken?

- Opleidingsbedrijf VSB, trajecten leer/werk (BBL) en (deel-)cursussen/trainingen.
- Trainingen, cursussen met theorie en praktijk; gecertificeerd examen.
- Erkenning Verworven Competenties (EVC) traject.

Waar terecht?

- Opleiders die aantoonbaar werken conform hoofdstuk 7 Richtlijn Steigers.
- Certificerende instanties met juiste erkenning Raad voor de Accreditatie.
- Informatie via info@vsb-online.nl.
- Overzicht via richtlijnsteigers.nl en vsb-online.nl

Om de scholingsstructuur voor iedereen goed inzichtelijk te krijgen en overzichtelijk te houden, heeft de VSB verschillende routekaarten over de structuur, de diplomering en het EVC-traject samengesteld. Deze kunnen worden aangevraagd bij het VSB-secretariaat.

teurs hun diploma kunnen halen. Dat geldt voor ons én onze onderaannemers.' Sjaak Rowinkel van Harsco Infrastructure vult aan: 'Opleiding moet een permanent proces zijn met aandacht voor de praktische én theoretische kant van ons vak. Daar moet je als werkgever in investeren.' Miel Ferket vult aan: 'De grote uitdaging is om mensen over de drempel te helpen om dat diploma te gaan halen. Dat kan via verschillende wegen. Dat maakt het denk ik wat eenvoudiger maar er blijft toch een belangrijke taak voor de branche om te zorgen dat er mee begonnen wordt, ook voor het personeel dat wordt ingehuurd. Als STE zijn wij zelf in 1994 al begonnen met persoonscertificering conform ISO 17024. Daarmee ben je verzekerd van kwaliteit en eenduidigheid. Wij leiden op

en geven vervolgens de persoon over aan een certificatie-instelling, zoals DNV.

Het moet natuurlijk allemaal beginnen met registratie van alle steigerbouwers in een centraal register, dan pas is het ook te controleren en houden we het beheersbaar.'

Is de datum van 1 januari 2017 haalbaar met de opleidingscapaciteit die voorhanden is? René Scholts:

'Jazeker. Met Opleidingsbedrijf VSB, SA Safety, STE en Bouwradius is voldoende capaciteit voorhanden. Het is ech-

ter wel zaak dat iedereen er van doordringen raakt dat er moet worden aangepakt. We moeten erop aandringen dat het diploma wordt gehaald zodat we voorkomen dat iedereen zich pas ergens in 2016 laat

opleiden.' Peter Rijnbeek: 'Wij zullen duidelijk moeten maken dat er méér is dan de aantoonbare deskundigheid die in de Arbowet nu nog aan de werkgever wordt gesteld voor zijn werknemers. Grote opdrachtgevers hebben daar ook een verantwoor-

Sjaak Rowinkel, Harsco Infrastructure: 'Opleiding moet een permanent proces zijn.'

delijkheid. Die moeten erop toezien dat hun aannemers aan bepaalde eisen voldoen. Het helpt daarbij dat de overheid de Richtlijn Steigers steeds meer als stand van de wetenschap hanteert.'

(Advertentie)

Hakron
producten voor betonbouw

uitgebreid assortiment spouwankers

www.hakron.nl

Nieuwe scholingsstructuur steigerbouw

Aantoonbare vakbekwaamheid bepalend voor steigerbouw

Per 1 januari 2017 zijn grote veranderingen op komst voor iedereen die op, aan of met steigers werkt. Vanaf die datum moet de vakbekwaamheid van steigermonteurs namelijk aantoonbaar zijn. Dat geldt dus ook voor de metselaar die voor het metselen 'even' een steiger zet. De te verwachten verandering voor de branche is groot. Vandaar dat vooraf tijdens een VSB forumdiscussie werd gesproken over de achtergrond en de gevolgen.

De nieuwe opzet is het gevolg van een nieuwe scholingsstructuur voor de steigerbouw. Deze structuur werd bouw- en industriebreed vastgelegd in de Richtlijn Steigers. De nieuwe scholingsstructuur is niet alleen bedoeld om de vakbekwaamheid van steigermonteurs aantoonbaar te maken. Ook de onduidelijkheid (wie moet nou welk 'pasje' hebben) en de fraudegevoeligheid van de oude aanpak speelde mee bij de totstandkoming van de scholingsstructuur. Bij de invulling van die structuur is gekozen voor verschillende wegen die naar Rome leiden. De vakbekwaamheid kan namelijk niet alleen aantoonbaar worden gemaakt door relevante praktijkervaring te combineren met een opleiding op MBO-niveau. Ook aan de hand van trainingen en cursussen of door jarenlange werkervaring kan de vakbekwaamheid aantoonbaar worden gemaakt. Voor welke weg ook wordt gekozen, het eindresultaat moet zijn dat de steigerbouwer tijdens een examen zijn niveau (hulpmonteur, monteur, 1e monteur

▲ Hans Amsterdam: 'Een goede opleiding ontwikkelen, vergt een stevige investering.'

of voorman) aantoonbaar wordt. Dit kan bijvoorbeeld door de medewerker (of voorman) aan te tonen om vervolgens te worden geregistreerd in een centraal registratiesysteem. Er is daarbij voor gekozen om de registratie te laten plaatsvinden in het Centraal Diploma Register, waar ook de VCA-diploma's zijn terug te vinden, voor iedereen in de bouw en industrie een vertrouwd en herkenbaar adres.

De vraag is natuurlijk welke veranderingen de nieuwe scholingsstructuur voor de dagelijkse bouwpraktijk met zich meebrengt. En mag je het eigenlijk wel veranderingen noemen of is het gewoon oude wijn in nieuwe zakken? René Scholts van SA Safety & Training Consultants: 'De grootste verandering is het feit dat er nu eenduidige certificaten komen. Die persoons-certificaten worden uitgereikt aan iedereen die met goed gevolg de examens van de cursus of training heeft afgerond. Dat examen wordt afgenomen onder het regime van persoons-certificering volgens ISO 17024. Om de kwaliteit, onafhankelijkheid en uniformiteit van de certificering te garanderen, wordt gewerkt met een certificerende instantie. Hiertoe heeft de certificeerder twee examenbureaus erkend: IQC en XY Masterclass.'

Rol opleider

Over de rol van de opleider daarbij vertelt René Scholts: 'In principe kan iedereen opleiden; wie de opleiding verzorgt is in principe niet belangrijk.'

▲ Steffen Klein: 'Belangrijk dat scholing en opleiding nu wettelijk kader krijgen.'

Het zijn uiteindelijk de gecertificeerde examenbureaus die de kwaliteit of de vakbekwaamheid moeten waarborgen.' Jürgen Ferket van Scaffolding Training Europe vult daarop aan: 'Ik denk dat de opleider juist wel belangrijk is. De kwaliteit van de opleider bepaalt hoe onderwerpen worden behandeld en hoe kennis en kunde het beste kan worden overgedragen. Je laat iemand opleiden omdat je een aantoon-

baar vakbekwame goed opgeleide steigermonteur wilt hebben. En dat is het specialisme van een goede opleider.' Niet voor niets heeft de VSB een aantal opleiders erkend. Er wordt daartoe getoetst of zij aan de door de branche opgestelde eisen voldoen. Jan Remmits van Safe hierover: 'Weliswaar is die erkenning geen verplichting, maar mét de erkenning is er in ieder geval de zekerheid dat de opleider aan alle voorwaarden en spelregels voldoet.' Steffen Klein van Dutch Steigers: 'Opleiden doe je niet alleen om een di-

▲ Jürgen Ferket: 'Trots zijn op wat we als branche hebben bereikt.'

ploma of certificaat te halen. Het gaat er om dat je medewerkers leren wat ze moeten doen en hoe ze dat moeten doen. Zij zijn dagelijks van 's ochtends vroeg tot 's avonds op de steiger bezig. Werk dat veilig moet kunnen gebeuren. Dat kan alleen als je een gezonde basis in de vorm van een goede opleiding hebt.'

Hans Amsterdam vindt de erkenning van opleiders een goede zaak: 'Wil je een goede opleiding bieden, dan moet je als opleider het nodige investeren. Op basis van de eindtermen worden examenvragen ontwikkeld en van daaruit ontwikkelen wij een opleidingstraject. Dat kost tijd en vergt een behoorlijke inspanning. Maar door die investering, kan je wel je klanten een goede opleiding garanderen.' 'En die garantie is ook nodig', aldus René Scholts. 'Een erkende opleider is iemand die al jaren in de branche actief is; iemand die anderen graag het vak wil leren. En er valt nog een hoop te le-

Sectorplan Steigerbouw

Parallel aan de invoering van de nieuwe scholingsstructuur loopt momenteel het Sectorplan Steigerbouw. Dit plan is bedoeld om de mobiliteit van vakkrachten in de steigerbouw te verbeteren. Het plan, waarvan de uitvoering wordt gesubsidieerd door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, kent verschillende maatregelen die als doel hebben nieuwe medewerkers te vinden voor vacatures. Als onderdeel van het plan wordt de scholingsstructuur VSB-breed georganiseerd. Daarnaast worden 263 nieuwe werknemers geschoold. Naast de instroom en opleiding richt het plan zich ook op het vinden van een nieuwe werkring voor met werkloosheid bedreigde werknemers. Het gaat daarbij om 100 medewerkers die naar een andere werkring worden begeleid. Met deze maatregelen wordt de arbeidsmarkt verbeterd en het tekort aan vakbekwame medewerkers verminderd.

Nieuwe scholingsstructuur

Aan de nieuwe scholingsstructuur wordt al enkele jaren gewerkt. De nieuwe structuur vindt haar oorsprong in de Richtlijn Steigers (www.richtlijnsteigers.nl) die vanaf 1 juli 2016 vrij toegankelijk is. De structuur is geïntroduceerd in januari 2014 en is vanaf 1 januari 2017 voor iedereen van kracht. Na die datum moet iedereen die steigers monteert, beschikken over een door de overheid en branche erkend diploma op MBO-niveau, dan wel een certificaat onder persoonscertificering hebben. Daarnaast is er de mogelijkheid om op basis van aantoonbare ervaring, via een EVC-traject, het diploma te verkrijgen. Certificaten die recentelijk werden behaald onder persoonscertificering zullen in de meeste gevallen worden erkend en in geschreven in het Centraal Diploma Register.

De VSB heeft een uitgebreid en verhelderend dossier over de nieuwe scholingsstructuur op haar website staan. Onder het menu-item 'Scholingsstructuur' worden alle onderdelen apart toegelicht, zijn verschillende routekaarten te downloaden en is altijd de actuele stand van zaken na te lezen. De website is te vinden via www.vsb-online.nl.

ren: 80% weet vaak nog niet eens wat een pijpkoppeling is. En juist daarop is de hele steigerbouw gebaseerd.'

Groeiende opleidingsvraag

De datum van 1 januari 2017 nadert al snel. Vanaf die datum gaat de nieuwe scholingsstructuur gelden en moet iedereen over zijn persoonscertificaat beschikken. Gaan we dat voor de hele branche halen? Is een half jaar niet

'Geen opleiding betekent na 1 januari 2017 een boete van Inspectie SZW.'

te weinig? René Scholts: 'Wij merken dat er nog wel een hoop werk te verstouwen is en ik vraag me af of we 1 januari ook echt iedereen gecertificeerd krijgen.' Harald van der Sloot van Matemco Hulpconstructies vult aan: 'Dat betekent dat degene die hun zaken nu al goed geregeld hebben, in het nieuwe jaar alleen maar een grotere voorsprong krijgen.'

Dat de vraag fors is en nog groter zal worden, bewijst ook Jürgen Ferket nog eens: 'De komende jaren is er een behoorlijke uitstroom te verwachten door jonge vergrijzing. Het gaat daarbij om steigerbouwers die door het fysieke karakter van het beroep na hun 40e wat anders gaan doen. Dat tekort moet ook weer worden aangevuld

geruime tijd dat in de petrochemie gewoon aan de poort wordt gecontroleerd. Dat zal ook in de nieuwe structuur zo blijven. Ben je te vinden in het Centraal Diploma Register? Dan kan je aan de slag. Zo niet dan kan je rechtsomkeert maken. Die aanpak zie je nu ook bij steeds meer grote bouwbedrijven intrede doen.' Steffen Klein: 'Er ligt ook een verantwoordelijkheid voor iedereen die bij de steigerbouw betrokken is. Zo heb-

ben de VSB en Bouwend Nederland zich geconformeerd aan de Richtlijn Steigers en juist die vormt de basis voor de nieuwe scholingsstructuur.' Daar voorziet Jan Remmits ook nog wel enkele hobbels: 'Bij Bouwend Nederland zijn

▲ Jan Remmits: 'Alleen nog aan het werk met registratie in het diplomaregister.'

ook heel veel kleinere bouwbedrijven aangesloten. Die hebben zich dan weliswaar geconformeerd aan de richtlijn maar met opleidingen loopt het nog niet echt storm, denk ik.'

Toch is het persoonscertificaat nodig voor iedereen die een steiger of ondersteuning monteert die hoger is dan 2,50 meter. Dus ook voor de metselaar die voor een woning even een steiger opzet. Wil die eigenlijk wel aan de opleiding? René Scholts: 'Ik denk het wel. Het bouwen van steigers is een serieus vak. Wil je dat vak beoefenen, dan moet je het ook volledig beheersen. Een metselaar die steigers bouwt, zal daar ook een opleidingsinspanning voor moeten doen.' Jan Remmits verwacht wel dat daar voor sommige bedrijven de schoen gaat wringen: 'Het is nu nog zo dat één persoon regelmatig meerdere beroepen uitoefent.' Steffen Klein vult aan: 'En voor die beroepen zal hij dan ook een certificaat moeten hebben. Heeft hij dat niet dan kan altijd nog een steiger-

bouwbedrijf worden ingehuurd.' Dick Koster van Steigerbouw Van der Panne en voorzitter van de scholingscommissie van de VSB verwoordt: 'Met ingang van 1 juli 2016 wordt de Richtlijn Steigers vrijgegeven. Voor de richtlijn is dan geen abonnement meer nodig; iedereen kan deze gratis raadplegen. Met Inspectie SZW is de afspraak gemaakt dat de Richtlijn Steigers officieel wordt getoetst om zo te worden erkend als arbocatalogus. Ook de opleidingsstructuur behoort daartoe. Dat betekent dat er per 1 januari 2017 op wordt gecontroleerd en vervolgens ook boetes worden uitgedeeld wanneer de regels niet worden nageleefd.'

Buitenlandse werknemers

Die regels zullen voor iedereen gaan gelden; ook voor buitenlandse werknemers. Kunnen die gewoon in het buitenland worden opgeleid? Dick Koster: 'Voor buitenlandse opleidingen die onder persoonscertificering worden uitgevoerd, kan men de gelijkwaardigheid laten toetsen. Wanneer dit is aangetoond dan worden deze certificaten of diploma's erkend. Voor de andere monteurs vinden de examens gewoon hier plaats op basis van de examenvragen uit de centrale databank. Daarbij is wel een belangrijk verschil tussen hulpmonteur en monteur enerzijds en 1e monteur en voorman anderzijds. Bij die laatste functies speelt communicatie een grote rol en dat wordt dan ook getoetst. Veel bui-

▲ Dick Koster: 'Nieuwe scholingsstructuur creëert level playing field.'

tenlanders die opgaan als 1e monteur zullen zich op de bouw wel staande houden, maar gaan tijdens het examen onderuit. Dan moeten ze ook aantonen dat ze zich verstaanbaar kunnen maken en aspecten van de steigerbouw kunnen uitleggen en overdragen. Dat lukt niet als je de taal niet goed beheerst.' Steffen Klein onderkent dat: 'Steigers bouwen is een echt vak en vanaf een bepaald niveau en verantwoordelijkheid hoort daar

Forumdiscussie: kennis en ervaring

De forumdiscussie over de nieuwe scholingsstructuur voor de steigerbouw werd georganiseerd door de Vereniging van steiger-, hoogwerk- en betonbekistingbedrijven. De discussies vinden maximaal vier keer per jaar plaats en staan onder voorzitterschap van Frank de Groot, hoofdredacteur van BouwTotaal. Met de discussies wordt de schat aan kennis en ervaring van VSB-leden ontsloten voor de markt. Aan de discussie over de scholingsstructuur werd deelgenomen door Hans Amsterdam van Delta Safety Training (Rotterdam), Steffen Klein van Dutch Steigers (Amsterdam), Jürgen Ferket van Scaffolding Training Europe (Barendrecht), Harald van der Sloot van Matemco Hulpconstructies (Ede), Jan Remmits van Safe (Beek en Donk), Dick Koster van Steigerbouw Van der Panne (Rotterdam) en René Scholts van SA Safety & Training Consultants (Sommelsdijk).

ook bij dat je de taal beheerst. Ga je voor de functie van 1e monteur of voorman, dan zal je beide moeten beheersen.'

▲ René Scholts: 'Voor 1 januari nog een hoop werk te verstouwen.'

Anders werken?

De uiteindelijke vraag is natuurlijk of de nieuwe scholingsstructuur ook zal leiden tot een andere manier van werken. Wat verwachten de deelnemers aan de forumdiscussie hiervan? Jan Remmits: 'Ik verwacht het wel. Het veiligheidsbewustzijn van werknemers én werkgevers moet gaan toenemen en deze structuur biedt daar een basis voor.' Steffen Klein verwacht dat de overdracht van kennis steeds belangrijker wordt. Dick Koster: 'Ieder VSB-lid wil zijn werk goed doen. Met de nieuwe scholingsstructuur wordt de basis van bedrijven die het goed willen en moeten doen, nog breder. Daarmee creëer je ook een level playing field. Daar komt nog eens bij dat de nieuwe scholingsstructuur ook een grotere druk op opdrachtgevers legt. Die kan nu niet meer om veiligheid heen. Een uitstekende ontwikkeling, lijkt mij.'

▲ Harald van der Sloot: 'Nieuwe scholingsstructuur schept verplichtingen die we moeten naleven.'

en daar zit ook weer een opleidingsvraag aan.'

Controle op naleving

Een nieuwe structuur met nieuwe regels brengt ook controle met zich mee. Wie gaat er controleren en waar zal met name op worden gelet? Inspectie SZW? Of heeft die het te druk met andere controles? Jan Remmits: 'Voor een deel zal de markt dat zelf gaan doen. Je ziet al